

זבחים

צלי 1927 זבחים ב: קרבנידי"ש
חתיכות בשר צליות על פחמים charboned
ר' בלונדהיים ב' (נ' 145).

טפוס 1928 זבחים ג: מודל"א modle
דוגמה, טפוס

מלא 1929 זבחים ד: פראשוביץ parasoviz
מושלים לגמרי המלה מורכבת מהקדומת par- (מאד) ומהבינוני
הפעול asoviz (מושלם, מוגשם).

שייף מישף 1930 זבחים יד: פריי"ר freier
לשפסף, להתחכך ראה לעיל מס' 2 ומס' 1210.

רטייה 1931 זבחים יח: אינפלסטר"א enplastre
תחבושת ראה לעיל מס' 1449.

סילקן 1932 זבחים יח: אישקורציי"ר escorcier
לקצר (על- ידי הפשלה)

קילבוסת 1933 זבחים יח: הנק"א hanche
מוחן

מרפק 1934 זבחים יח: קוד"א code
מרפק

צילצול 1935 זבחים יט: בינדי"ל bendel
אגד, חגורה ראה לעיל מס' 251.

1920 עבודה זרה עה: רבדי"ש rabdes
רעה לעיל מס' 1875.

1921 עבודה זרה עה: לישיק"א lesche
כריך (צמח) ראה לעיל מס' 773.

1922 עבודה זרה עה: אסכלא גרדיל"א gradile | gradille | אסכלא
צורת הנקבה gradile תמונה. כי הצורה השכיחה היא
הזכר gradil (לעיל מס' 576 ועוד).

1923 עבודה זרה עה: אבן של נמחים מול"א mole
אבן משחזת ר' מילונג של לוי (מס' 1752).

1924 עבודה זרה עה: שפה לימיר"ר limer
לפצור

1925 עבודה זרה עה: קוניא פלומיר"ר plomer
לכסות, למשוך בעופרת
ראה לעיל מס' 606.

1926 עבודה זרה עו: נדבקה טרישטריש"ט trestrest
מחלחל ראה לעיל מס' 404.

הוריות

1926 א הוריות יג: סניפין סניף
בצורה זו אין זה לעו. ואולי צריך לגרוס שוליב"א
solive, כלומר "קרש (שבין קורה לקורה)".

הדוגמה (חולין נו. ולא נד. כדפס) המוכן הוא "להצטמק (מכוח האש)". ומשום כך קבע בלונדהיים את הלעז כפי שקבעו (לפי הדפוסים בלבד, כי אין הלעז בכתב-היד המצוי, ואף-על-פי שהגרסה שבדפוסים - דנויריר"א אצל בוסכרג - צריכה חיקוק רב כדי להתאים לפירושו). אבל רוב הפרשנים רואים ב"חומר" כאן מלה שונה בהחלט מ"נחמור" שבחולין, והוראתה "לחמוך".

1945 זבחים נד. חופף
דיפרוט"ר דיגרטי"ר לשפסף לחטט
defroter degreter

חופפה נדירה בלעזים של רש"י היא שימוש בשתי מלים דמויות-הוראה. כפי הנראה רצה רש"י מצד אחד לקרב את הפירוש לחפיפה של הגויר (חפיפה הראש לניקיון) ומצד שני להצביע על הפעולה של אדם המחלכט ומחטט בשערותיו.

1946 זבחים נד. מלבן
אישר"ר א aistre מוקד, כיריים
ראה לעיל מס' 833. מדובר במסגרת המלאה חומרים קשים. שעליה היו מבעירים אש ומבשלים, אלא שכאן רק הצורה מעניינת אותנו.

1947 זבחים נד. קוניא
פלומי"ר plomer לכסות, למשווח
בעופרת

ראה לעיל מס' 606.

1948 זבחים נד. ממחה
דישטינפרי"ר destenprer לערבב (בנוול)

1949 זבחים נח. כיפץ
אר"ק וולו"ר arc wolud קמרן
[arc volud]

ראה לעיל מס' 1109.

1950 זבחים עב. חילתן
פינוגר"ר fenogré חילבה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)

1936 זבחים כד. אוזן
אנש"א anse אוזן, ידית (של כלי)
בדפוסים שלנו החולף הלעז המקורי במלה האיטלקית
מאניק"ר (manico).

1937 זבחים כה: שולי מזרק
פונ"ץ fonz קרקעית

1938 זבחים כה: צורם
אינקריני"ר encrener לחרוץ (חריצ)
ר' מילונו של לר' (מס' 256).

1939 זבחים לה: דוקק
טייל"א teile תכלול (כתם) בעין
ה מ צ מ צ א ח
הראייה)

ראה לעיל מס' 675.

1940 זבחים מ: שלפוחית
וישיא"ה [vessie] wesie שלפוחית

1941 זבחים מ: אם
וירוא"ה [verrue] werue יבלת
בדפוסים העתיקו בטעות את הלעז הקדם (וישיא"ה,
מס' 1940) בגלל דמיון האותיות.

1942 זבחים מו: חתיכות צלויות
קרבונידי"ש חתיכות בשר צלויות
charbonedes על פחמים
ראה לעיל מס' 1927.

1943 זבחים נג. מיומנת
אמנייד"א amanewide מוכנה, מוכשרת
[amanevide]
ר' בלונדהיים ב' (ע' 84).

1944 זבחים נג. חומר
רטרייר"א [retraire] retreire לכוון
הפירוש של רש"י קשה מאוד להבנה. הוא מביא רק
לעז הדוגמה ממקום אחר, בלי כל הסבר ישיר. לפי

- 1951 זבחים עט: קריר
טרישטריש"ט trestrest מחלחל
ראה לעיל מס' 608.
- 1952 זבחים פג: פוקעץ
אישקלטי"ר esclater להתפוצץ
- 1953 זבחים פה: דוקץ
טייל"א teile חבלול (כתם בעין
ה מ צ מ צ א ת
הראייה)
ראה לעיל מס' 675.
- 1954 זבחים פח: קונאות
בוטונ"ש botons כפתורים
- 1955 זבחים פח: דה"מ כמין קונאות
ארישטוי"ל גולה (שכניצב חנית
או חרב, כדי שלא
י ש ת מ ט כלי-הזין
מהיד)
ר' בלונדהיים ב' (ע' 111-112) ומילונ: של לוי (מס')
(455).
- 1956 זבחים פח: כובעי נצרים
הילמ"ש helmes קסדות
- 1957 זבחים זגין
אישקיליטי"ש זוגים (פעמונים)
escheletes
- 1958 זבחים צד: קיצוע
רדוניי"ר [redognier] redonier לעגל
כלומר: לחתוך חתיכת עור כדי לעשות ממנה שטיח
יפה. אך ר' לעיל מס' 479.
- 1959 זבחים צה: דה"מ והרכין
פילטר"א feltre לְקַד
- 1960 זבחים צז: אסכלא
גרדיל"א [gradille] gradile אסכלה
ראה לעיל מס' 1922.
- 1961 זבחים צח: קריר
מחלחל טרישטריש"ט trestrest
ראה לעיל מס' 608. מסיבה. שאינה ברורה לי, קבע
בלונדהיים. שהקטיו המתפרש על-ידי הלעז הוא
"נכנס... בעומקו". שבאמת היא חוספת פירוש.
והלעז מחייס בעליל, לדיבור המתחיל "דקריר". כמו
לעיל מס' 1951.
- 1962 זבחים קטז: שירטון
לימו"ן limon טיט, בוץ
- 1963 זבחים קטז: מרא
מציח פוישי"ל foisil
מדובר בחתיכת פלדה, שחובטים בה את הצור, כדי
להוציא ניצוץ. בדפוסים יש גרסה המושפעת
מהוראתה האחרת של המלה הארמית "מרא" -
פושור"ר fosoir - כלומר "מכוש" (גם זו חתיכת
פלדה, אבל להועלת אחרת). למעשה אין כל קשר
בצרפחית בין שתי המלים: fosoir מלטינית
fossorium (כלי חפירה) ו-foisil מלטינית
fusil (כלי של אש). ומכאן בצרפחית של היום
("רובה"). שחלקו העיקרי היה בימים עברו חתיכת
פלדה החובטת בצור, והניצוץ הבעיר את אבק
השרפה.
- 1964 זבחים קטז: איטטמא
פלדה אצי"ר acier
- 1965 זבחים קטז: חריצים
חריצים קרינ"ש crens
ראה לעיל מס' 176.

מנחות

אלכסנדרים 1972 מנחות כח:
מדירני"ש madernes
כוסות עשירות
עץ משרש

ראה לעיל מס' 1166.

פול המצרי 1973 מנחות ל:
פסול"א fasole
ראה לעיל מס' 531, מה שכתוב לגבי אותה מלה
בצורת feisols.

עפצין 1974 מנחות לא:
גלי"ש gales עפצים (גידולים טפיליים
בעלה האלון)

גריים 1975 מנחות לא:
ציציות fernjes
ראה לעיל מס' 446.

אטבא דיסיפרי 1976 מנחות לב:
גלואו"ן gloon חתיכת עץ כפופה בקצה

נגר 1977 מנחות לג:
קִיביל"א cheville [cheville] יתד, וו, וז

טלה 1978 מנחות לג:
טלאי palastre פלשטר"א

פצימין 1979 מנחות לג:
אוישיריא"ש uiseries
מזוחות פתח, עמוד או קורה
[uiseries] המהורים צורת פתח,
מסגרת לדלת

מעניין, שהשימוש באותיות עבריות פתר בעיה של
הכתיב הצרפתי: אוישיריא"ש= uiseries כנגד
ויר"ש= vires למשל; האלף מוכיחה, שהאות
הראשונה תנועה, ולא עיצור. בימי הביניים הייתה
בצרפתית רק אות אחת לִט ולִי בחד. כדי למנוע
קריאה ב־v במקום u בתחילת המלה, נאלץ הכתיב
הצרפתי להקדים h ולכתוב huisseries וכדומה.

* כאן אנוהו נותנים את הכתיב המקובל, ולא את
הכתיב היוצא משיטת התעתיק של רש"י.

טפופה 1966 מנחות ז:
פישל"א fisle (כלי) מלא חומרים,
אבל לא גודש

קשה להבין, מה היא האסמכתה של בלונדהיים, שכן
המלה fisle מופיעה במילונים לצרפתית עתיקה רק על
סמך זיהורו שלו ובלי הסבר לגבי מוצאה וכו'. אמנם
הוא מסתמך על כתב-יד מנוקד, שבו קוראים פִישֶלָא.
לולא זאת הייתי מציע לפענח pesle מלטינית pensile
במשמעות "חלוי, צף" (ר' להלן מס' 2148, "טפוף").
בדרך עקלתון הגיעה מלה זו בצורה: peisle -
poisle . poisle (poêle) למשמעות "תנור לחימום
הבית" בצרפתית של היום.

קנבוס 1967 מנחות טו:
קנב"א chenevel [chanve] קנבוס
ר' בלונדהיים ב' (ע' 152-153). שם הוא מתקן את
הגרסה שבכרך הראשון של ספרו.

גסטרו 1968 מנחות כח:
נתך של נחושת letron לִיטרון

גסטרו 1969 מנחות כח:
מטחנת metal מיט"ל
דאי מדובר כאן במתכת מסוימת, שאם לא כך אי-
אפשר להבין את העניין: אולי "נתך של בדיל", כפי
ששכיח בספרות ימי הביניים הביטוי
"cuivre et metal", המצביע על נתך של נחושת
ובדיל, שהיו עושים בו עמומים וכדומה.

בעץ 1970 מנחות כח:
בדיל estein [estain] אישטיין

כפתור 1971 מנחות כח:
כפתור (כדור לנוי)
פומי"ל pomel בקנה של מנורה

ר' מילוננו של לוי (מס' 623).

- 1980 מנחות לג: מרפסת
אלידויר"ר aledoir מעבר, טיילת, מרפסת
- 1981 מנחות לג: אינדרונא
קמבר"א chambre חדר
- 1982 מנחות לג: אכסדרא רומיתא
לוי"א [lojel] סוכה
כלומר מבנה פתוח מכל הצדדים. בניגוד לחדר (לעיל מס' 1981). שהוא סגור.
- 1983 מנחות לג: אכסדרא רומיתא
קלוישטר"א cloistre חצר סגורה
באכסדרה מרובעת
חסר בדפוסים. באחר מכתבי-יד, אחרי הלצו לה"א (לעיל מס' 1982) קוראים: "כעין קלושטר"ו (clostro) של גלחים". מדובר כמובן באותו מבנה השכיח במנזרים. שבו היו מתהלכים הנוזרים לשם התאווירות, לשם התרככות או לשם שיחה. הצורה קלושטר"ו היא איטלקית.
- 1984 מנחות לד: דבק
גלו"ד glud דבק חזק
- 1985 מנחות לה: בתי ידיים
גנ"ץ ganz כפפות
לפי הגרסאות שלפנינו אולי מוטב לקרוא גנ"ט gant. זה יכול להיות או יחיד או רבים (ר' לעיל מס' 932).
- 1986 מנחות לה: יכוצו
ריגרשילייר regresiler
[regresiller]
לפי אחת הגרסאות ולאור ההתחלפות השכיחה בין ר"ש לל"י"ת אפשר לקרוא גם דיגרשילייר degresiler. מאחר שבצרפתית אין הבדל ניכר בין תפקידן של שתי הקידומות האלה, אין זה משנה גם מבחינת המשמעות.
- 1987 מנחות לה: מחלית
טרעציי"ר trecier לקלוע (את רצועות התפילין כדי שלא תיגררנה על הארץ)
- 1988 מנחות לו: קבורת
ברדו"ן bradon חלק (הזרוע). שהוא מלא בשר
ראה לעיל מס' 9.
- 1989 מנחות לט: כלך
פולצי"ל folcel פסולת של משי
גולמי (ה ע ש ו י ה מהחלק החיצוני של הגולם)
- 1990 מנחות מא: סיכי
ברוקי"ש broches סיכות
כמו בצרפתית של היום. יש למלה broche שתי הוראות: א) שפד (לעיל מס' 1350 ועוד); ב) סיכה.
- 1991 מנחות מא: תפירה רחבה
להכליב bastir
ראה לעיל מס' 842.
- 1992 מנחות מא: סרבלא
מנטי"ל mantel גלימה
לגלימה אין ארבע כנפות. כי היא עשויה מחתיכת בד בחצי-עיגול. ויש רק שתי כנפות לפנים. מעין שכמייה.
- 1993 מנחות מא: פקעת
לימושי"ל lemosel
[lemosell] פקעת (של חוט)
- 1994 מנחות מב: חוטיץ
אוריל"ש orels מללים (שפות אריגים)
ראה לעיל מס' 567.

2002 מנחות מח. **עדשים**
מייץ |maiz| meiz |צרכה (חלק של הגת,
שבו מניחים את
הענבים)

המלה יכולה להיות צורת רבים (על משקל
"עדשים"), או צורה של יחיד מקבילה ל-meiz, שהיא
הצורה השכיחה (לעיל מס' 597 ועוד).

2003 מנחות נ: **(עריכתה) [לערך]**
אינטורטי"ר entorter
ראה לעיל מס' 558.

2004 מנחות נ: **(עריכתה) [לערך]**
טורני"ר torner
לסובב (את הבצק
כדי לתת לו צורת
פת)

לעז זה מתווסף לקודם (מס' 2003) בשלפניו "ובלשון
צרפת", כאילו הלעז הראשון הוא מלהמלים המיוחדות
ליהודים (אפילו בעמק הריין, שם שמרו על כמה
מלים צרפתיות בלשון דיבורם. אף אחרי שהתרגלו
לדבר גרמנית) - והוא מתייחס למסורת הלחם הקלוע,
ה"חלות", "ברכות" berches במערב אשכנז - הלעז
השני הוא מלה צרפתית רגילה. אף זה מחזק את
השערת (לעיל מס' 2000), שרש"י התכוון בפירושו
על מנחות לדוברי גרמנית. גם יכול להיות, שרש"י
רואה ב-entorter מלה מקומית לאיזור מגוריו וכ-
torner מלה צרפתית כללית. לדברי לוי (במילונו, מס'
127), צריך לגרוס טורטי"ר torter במקום torner.

2005 מנחות נג: **(דליותיה) [דליות]**
טריילי"ש treilles [treilles]
גפני-דליות
ראה לעיל מס' 653.

2006 מנחות נה. **(עריכתה) [לערך]**
טורני"ר torner
לסובב (את הבצק
כדי לתת לו צורת
פת)
ראה לעיל מס' 2004.

1995 מנחות מד. **נסתר**
להתפורר
אישפילי"ר esfiler
(בגד לחוטי)

1996 מנחות מב: **קוצים**
פלוקי"ש pluches [] נימי שתי עורפים
לא פענחו בלונדהיים. הפחרון pluches (או peluches
כמו בצרפתית של היום) נראה מתאים הן מבחינת
המשמעות הן מבחינת הגרסאות (פרייק"ש, פריק"ש,
פרוקי"ש). כי אפשר להסביר, שהלמ"ד הוחלף
לר"ש בהשפעת המלה המקבילה פירני"ש (להלן
מס' 1997).

1997 מנחות מב: **גרדין**
פירני"ש fernjes
ציציות
ראה לעיל מס' 446.

1998 מנחות מב: **צריף**
בייס"א beize
צריף (בגרמנית)
ראה לעיל מס' 1861.

1999 מנחות מב: **גילא**
בייס"א beize
צריף (בגרמנית)
ראה לעיל מס' 1861.

2000 מנחות מב: **גילא**
אלו"ם alum
ראה לעיל מס' 185. חזרת רש"י על אותו לעז בתוך
עמוד אחד (מס' 1998-1999) אין בה כדי להפליא, כי
בראשונה אינו מתרגם את ד"ה "סממנים", אלא
נוחן דוגמה של שימוש באחד הסממנים, ואחר-כך את
המלה "גילא" הוא מסביר בחרגוס. אבל מפליא,
שהלעז הגרמני הוא העיקר, והצרפתי רק טפל לו
("ובלשון צרפת"). אולי נרשם פירושו של רש"י על
מסכת מנחות בשעה שהיו לפניו רוב חלמידים
מקהילות אשכנז.

2001 מנחות מד: **שביללתא**
פינוגר"י fenogré ח י ל ב ה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)

חסר בדפוסים, ומצוי רק בתוספות (הד"ם "כל אדמה"), שם מצוטט הקונטרס, כלומר רש"י.

גולבא 2014 מנחות ע:
קוסמט אישפילט"א espelte

דישרא 2015 מנחות ע:
שיפן שייגל"א seigle

שיבולי תעלא 2016 מנחות ע:
שיבולת-שועל אביינ"א aveine
ראה לעיל מס' 612.

צבותים 2017 מנחות עא.
אלומות (לא קשורות), עמידים יבילי"ש javeles

חביצא 2018 מנחות עה:
חבשיל המתבשל שלקי"ק
בתוך סיר, וכו' פירורו [] salchich(?)
לחם ועוד

בדפוסים כתבו בטעות: של ריקין (כפי הנראה הצורה המקורים הייתה "של ריקין", במקום שלקי"ק. ואחד המעתיקים או המדפיסים תיקן ל"של ריקין"). בפירוש רש"י, כפי שהובא בתוספות, הגרסה: שלינקין"ק (גרסה קרובה לגרסת כתבי-היד הכא והתם. ר' לעיל מס' 34). וכן גרסת רש"י שב"שיטה מקובצת": שלנקין"ק.

גסה 2019 מנחות עז:
קלי"ר cler בהיר, צלול, בלתי-צפוף
ראה לעיל מס' 956. מדובר בנפה, שרשחה מעבירה פירורים גדולים יותר מדאי. הלעז חסר בכתבי-היד, וספק, אם הוא מאת רש"י: ואכן גם בנוסח ה"שיטה מקובצת", המדפס בתחתית הגיליון, איננו.

דוקן 2020 מנחות עט.
תבלול (כחם בעין תייל"א teile
הממזם את
הראייה)

כלבוס 2007 מנחות סג.
גלוארין gloon חתיכת עץ כפופה בקצה
כך בלונדיים מפרש. כמו בשתי ההופעות הקודמות של הלעז (מס' 341 ומס' 1976). אולם התיאור המדויק של הכלי הנדון כאן, אפילו מלווה בצירוף "כעין מחבת, ומצוייר תוכו גומות גומות", אינו הולם כלל את ההגדרה הנ"ל. גם הדעה"מ אינו "אטבא" כמו במקרים האחרים. אלא "כלבוס". צריך אפוא כפי הנראה להבין, שמדובר במעין מחבת לאפיפיות, העשויה בשני חלקים, שהבצק לחוץ ביניהם, וכך הוא מקבל את צורתו. וצביטה זו של הבצק משולה לצביטת דברים על-ידי האטב.

בלוטי 2008 מנחות סג.
בלוטים גלנ"ץ glanz
ראה לעיל מס' 932.

רה"מ בלוטי 2009 מנחות סג.
קישנ"א chesne
ראה לעיל מס' 931. הגרסה שבדפוסים, קשטני"א בדפוס בומברג, היא כנראה ניסיון מוטעה להסביר את המלה בשם עץ-הערמק קשטיני"א chasténie, כי לא יכלו האיטלקים לוהות את העץ קישנ"א, מאחר שבשפתם האלון הוא quercia, מלה שאינה דומה כלל ל-chesne.

רעפים 2010 מנחות סג.
רעפים טייל"ש tiules

צריפא 2011 מנחות סד:
בורד"ל bordel סוכה, ביתן (בצורת אוהל דמוי חרוט)

מקל 2012 מנחות סו.
פליי"ל flail | flail
הכתיב, שאנו מציעים, מחזק מהניקוד המופיע באחד מכתבי-היד: פלייל.

אדמה 2013 מנחות סט:
גיר קרייד"א creide

אבל עד עכשיו, היה מדובר בנר הדולק עצמו, ועתה בכלי, שבו מעמידים את הנר, חזו מה שרש"י בא להדגיש.

2028 מנחות פח: של פרקים
פליידיי"ץ pleidiz מתקפל

חסר בדפוסים. בפירוש רש"י הרגיל, אבל מצוי בפירוש שב"שיטה מקובצת". המדפס בתחתית הגיליון. רש"י מתלבט מאוד להסביר את מאמר החלמוד "נר שבמקדש של פרקים היה", מאחר שמקובל לומר, לפי פשט התורה (שמות כ"ה, ל"א ול"ו ועוד), שהמנורה הייתה "מקשה אחת", חטובה מתוך גוש אחד של זהב, והוא מציע לתרגם "של פרקים" ב"מתקפל". בפירוש הרגיל של רש"י יש עוד הסבר אחר.

2029 מנחות צד. דפוס
פורמ"א forme תבנית
ראה לעיל מס' 469. חסר בכתב-היד היחיד. אבל הלעז מובא בתוספות בשם רש"י.

2030 מנחות צד: ספינה רוקדת
קויי"ט cojet סירונת
ראה לעיל מס' 343. רש"י נוחן כאן פרטים מעניינים על צורת הסירונת (ואפילו ציור). היא מכונה "ספינה רוקדת" מפני שקרינה* חד והיא מרחפת על-פני המים.

* ה"קריין" הוא הקורה הארוכה המהווה את חדר הספינה מלמטה.

2031 מנחות צד: סניפין
פורקי"ש forches קלשונים

2032 מנחות צד: מעגל
צירקל"א cercle מעגל, גלגל, קשת

2033 מנחות צו: דולבקי
פלדישטו"ל faldestol כיסא מתקפל

חסר בדפוסים בפירוש רש"י המקובל, אבל מצוי בפירושו שב"שיטה מקובצת". המדפס בתחתית הגיליון. ר' לעיל מס' 675.

2021 מנחות פג. קדיר
טרישטריש"ט trestrest מחלחל
ראה לעיל מס' 608.

2022 מנחות פו. סטכתא
בלשמ"א balsme משחה לרפואה
ראה לעיל מס' 247. חסר בכתב-היד, אף בפירוש רש"י שב"שיטה מקובצת". המדפס בתחתית הגיליון.

2023 מנחות פו. דה"מ ושל שמרים
בופי"ט buffet
ראה לעיל מס' 642. חסר בדפוסים. בפירוש רש"י הרגיל, שאין בו אפילו דה"מ הזה; אבל ברש"י שב"שיטה מקובצת". המדפס בתחתית הגיליון, יש דה"מ הזה, אלא ששם הלעז משובש: רי"פ.

2024 מנחות פו. ילקה
בליציי"ר blecier לחבוט, לטפח
ראה לעיל מס' 188. חסר בפירוש רש"י הרגיל, אבל נמצא בפירוש רש"י שב"שיטה מקובצת". המדפס בתחתית הגיליון.

2025 מנחות פו: דליות
טריילי"ש treilles גפני-דליות
ראה לעיל מס' 653.

2026 מנחות פו. קמחים
קייני"ש chienes כתמי עובש
ראה לעיל מס' 458. שם צורה אחרת של אותה מלה: jienes, ואם כן אפשר גם פה לקרוא cheines, או גם שם לקרוא jienes.

2027 מנחות פח: נרות
קרוישול"ש croisols מנורות
ראה לעיל מס' 135. חסר בכתב-היד, וגם בפירוש רש"י שב"שיטה מקובצת". כל הסוגיה דנה בנרות,

ג', כ"ג) רש"י משתמש בלעז זה בהוראת "להיכשל". אבל לשם חרגום אותו פועל "נגף" כמו בפירוש שלפנינו. (בלונדהיים מביא, בניגוד לשיטתו, את "נוקף" כמלה, שהלעז מפרש אותה, במקום להביא את "נוגף", שהוא הסבדו של רש"י, המקדים את הלעז, למלה התלמודית "נוקף").

מברז 2041 חולין ח.
נוקב point פוינט

קשה 2042 חולין ח:
מחוספס אשפר"א aspre
ר' בלונדהיים ב' (ע' 117-118).

קרום 2043 חולין ח:
קרום teile טייל"א
לעז זה מופיע תכופות בהוראת "אריג" ובעיקר בהוראת "תכלול". כאן, כמו בהופעתו הראשונה (לעיל מס' 19) וכמו בשני הופעותיו האחרות שבמסכת חולין, הוראתו "קרום" - החוצץ בין חלקים פנימיים של הגוף.

כסלים 2044 חולין ח:
כסלים (השרירים) פלנק"ש flancs
הפנימיים של הירך
סמור לכליה)
עיין לעיל מס' 1477.

ממשמש 2045 חולין ט.
מניי"ר manier למשמש, לטפל בידים

נקבים 2046 חולין ט.
חור crot קרו"ט
מיוונית crypta. בצרפתית של היום grotte (מערה). אולם היה נראה לי יותר למצוא כאן פועל כדברי רש"י: "מנקר". לשון נקבים...". כלומר הוא רוצה להסביר את הדה"מ "מנקר" ורק קושר אותו עם המושג "נקבים". ואם כך, אולי יש לזהות את המלה עם צורה של הפועל crever (שבין הוראותיו "לנקוב"). למשל ההווה נסתר crierwet (קרייוו"ט), אבל הגרסאות נוטות יותר לפירושו של בלונדהיים.

דוקין 2034 מנחות קא.
תכלול (כחם) בעין teile טייל"א
ה מ צ מ צ א ח
הראייה)
ראה לעיל מס' 675.

נסכא 2035 מנחות קז.
מטיל plate פלט"א
ראה לעיל מס' 1438.

מחטטין 2036 מנחות קז.
למחוט (גר) mochieר מוקי"ר
ראה לעיל מס' 330.

חולין

דקוריא 2037 חולין ד.
חבל, חוט (שעליו) rest ריש"ט
נתלו ציפורים
שחוטות)

המלה, הכתובה גם rez, res, נגזרת מהלטינית restis (חבל, חוט). אך משפחת מלה זו יוחסה לפעמים בטעות למשפחת המלה retis (רשת, מלכדת).

אלונחית 2038 חולין ו.
שיקיר poison פוישו"ן
ראה לעיל מס' 61.

2039 חולין ז:
[חבטינהו] (חבט) וני"ר [vaner] waner לנפות, לזרות

נוגף 2040 חולין ז:
אצופי"ר açoper להיתקל, לקבל מכה
ר' בלונדהיים ב' (ע' 49-51). בפירוש רש"י על המקרא (ירמיהו י"ג, ט"ז): תהילים צ"א, י"ב: משלי

2047 חולין יא. פינדער"א fendre הגרסה שבדפוסים פרטי"ר היא מלה אחרת partir, משמעותה קרובה: "להפריד".	פלי לבקוע	2057 חולין טז: קלי"ר cler ראה לעיל מס' 956.	זיג בהיר, צלול
2048 חולין יא. הנק"א hanche	עצם... האליה מותן	2058 חולין טז: מירדוי"ר miredoir	מראה ראי
2049 חולין יב: גלנ"ט glant ראה לעיל מס' 932.	אלון בלוט	2059 חולין יז: בקונ"ש bacons	כתלי חתיכות שומן חזיר
2050 חולין יג. קצונ"ש coçons	כנימה זיפיות	2060 חולין יז: אינמישלי"ר enmesler כאן מדובר בסכין פגומה: לפי צורת הפגימה היא יכולה להיות "אוגרת", כלומר בעלת שני עוקצים, או רק "מסוכסכת", כלומר בעלת עוקץ אחד בלבד, ואז הסכין מסתבכת בבשר ונכנסת לחוכו.	מסוכסכת לסבך, לבלבל
2051 חולין טו: שרפ"א sarpe ראה לעיל מס' 895.	מגל יד מגל, מזמרה	2061 חולין יז: אטינביש"ט atenvist זהו החלק הראשון של הפעולה בקריעת הבשר: הכשר נתפס וכאילו נעשה דק באותו מקום. ר' בלונדהיים ב' (ע' 120-119). לפי הדוגמאות, שרש"י מביא, מסתבר, שגורס "מחשיל" ולא "מחליש": ה"החשלה" היא עבודת הנפת, המחשיל את המתכת בפטישו, כלומר מדק אותה על מנת לחזקה.	מחליש מדק
2052 חולין טו: פלציל"א falcile [falcille]	מגל קציר חרמש	2062 חולין יז: ארישט"א areste ר' בלונדהיים ב' (ע' 110).	מחליש מדק
2053 חולין טו: שיר"א sere [serre] ראה לעיל מס' 808.	מגירה משור	2063 חולין יז: דה"מ דמיא לסאטאס aspre מחוספס	מחליש מדק
2054 חולין טו: טור"ן torn	מוכני ציר (של כננת)	2064 חולין יח: ארישטי"ר arester ר' בלונדהיים ב' (ע' 110).	מחליש מדק
2055 חולין טו: וי"ץ viz [viz] אחד מכתבי-היד מוסיף בדה"מ "במוכני": "ולשון יח הוא [méchane], "מכונה" בעברית של היום) והוא סכין של בית יד (כנראה צ"ל: שביח יד) שלו עשוי כמין גלגל שקורין ווי"ן [צ"ל: וי"ץ] ונכנס בתוך חקתא [צ"ל: הקתא] ויוצא ממנו על ידי הגלגל".	גלגל בורג	2064 חולין יח: ארישטי"ר arester ר' בלונדהיים ב' (ע' 110).	מחליש מדק
2056 חולין טז: לישק"א lesche ראה לעיל מס' 773.	סימונא דאגמא קריץ (צמח)	2064 חולין יח: ארישטי"ר arester ר' בלונדהיים ב' (ע' 110).	מחליש מדק

2071 חולין כא. חלל
חפירה, חלל
chevedure קיבדור"א

2072 חולין כה. דה"מ לשון
אשפריל"א asprele שטבטס (צמח)
הצמח שימש. כמו גיר וזכית של היום. להעביר
חספוס (ר' בלונדהיים ב' ע' 118-119).

2073 חולין כה. און
אנש"א anse און, ידית (של בלי)

2074 חולין כה. שופינא
לימ"א lime פצירה

2075 חולין כה. גר
גרטישי"ר gratuitier לגרוד, לרסק
(בפומפייה)
ר' מילנו של לר' (מס' 498).

2076 חולין כה: דה"מ לכרכר
ניא"ל neel חצריב שחור
ראה לעיל מס' 1245.

2077 חולין כה: קורנס
מרטי"ל martel פטיש
חסר בדפוסים.

2078 חולין כה: דה"מ פרט לעופות
גריפון"ן grifon מין פֶּרֶס

2079 חולין כז: רקק
גרבי"א gravele חול, חצץ
(שנתערכו בו מים)

2080 חולין כה. יניכא
טייני"א teignelein עש

2081 חולין כה. לכא
פרק"א parche עור אדום
ראה לעיל מס' 644.

2065 חולין יח: קולמוס
הילמ"א helme קסדה

הכונה לבלוטת-התרס הנראית בקסדה מעל הקנה,
אבל רש"י משחשם בחיבורו במלה "קולמוס", מפני
שהבלטה מתחדדת ממטה למעלה כמו קולמוס.
שחודד כדי לכתוב בו.

2066 חולין יח: דה"מ בחודא דכובעא
אגרישון"ן aguison חדחת
באחד מכתבי-היד קוראים אחר הלצו הקדם (מס'
2065): "ואותו שיפוט נקרא כובע שיפוט, חידוד שפיר
אגרישון"ן בלע"ן]. שאנו אומרים] בכתובות [ה]:
ראשיתן משופים כיחודת חדחים. אגרי"ד בלע"ן]."
בכתב-יד אחר קוראים: "ואותו שיפוט נקרא שפוט
כובע כלומר שפיו חדוד אגול"ק [?] בלע"ן". זה
משלים את מה שכתבתי במס' 2065.

2067 חולין יח: דה"מ בחודא דכובעא
אגוד"ד agud חד
ראה לעיל מס' 2066.

2068 חולין יח: חיסר
גלנ"ץ glanz בלוטות
ראה לעיל מס' 932. מדובר כאן בבלוטת התרס. בכל
הופעות הלצו עד עתה הוראתו הייתה "בלוט",
בלוט"ס (פרי האלון). ואילו פה ולהלן (מס' 2098)
הוראתו בלוטות ואיבר בגוף המפריש הפרשה. ונקרא
כן על שם דמיונו לבלוט. גם בעברית של היום.
בהסתמך על המקומות האלה בחלמור).

2069 חולין יט. מבלק
דיקרוני"ר deccharonier לקרוע לגזרים
[decharognier]
לשון charogne ("פגרי"). בדפוסים חסרה בלעז האות
י"ה, הקיימת בכל שאר המקורות.

2070 חולין כ: עיקרי בתים
קר"ט crot חורים
ראה לעיל מס' 2046. יכולה להיות צורת רבים.
למרות חסרון ה-s הסופית. כפי שראינו בענין glant
(לעיל מס' 932).

2089 חולין מב: ארכוכה
ינור"ל jenoil

2090 חולין מב: נחכסה
דימציד"א demaciede הלומה, כתושה
הגרסה שבדפוסים הושפעה מהמלה deminciede
(חתוכה לחתיכות דקות, ראה לעיל מס' 1217).

2091 חולין מב: קרום עב
טניפני"א tenpene חלק מהצפן המכסה
את הכרס

המלה נעדרת מהמילונים. אפשר לשער, שמקורה
מהגורן הפרנקי טאפ- (לסתום, להסתיר) כמו
בצרפתית של היום se tapir (להיחבא), en tapinois
(בחסאי), או מדימהו הגותי - שממנו tampon
(מגופה) - או אולי מהיוונית tympanon (תוף), כי
העור הזה בעל צורה דומה לתוף. ראה להלן מס'
2092.

2092 חולין מב: כרס
פנצ"א pance

בטן (כאן בהוראה
מיוחדת של החלק
הראשון בקיבת
מעלי-הגירה)

לוי במילון (מס' 786) גורס pance גם במקום
tenpene (לעיל מס' 2091), לפי אחד מכתבי-היד.

2093 חולין מב: גמרא
ריטריי"ט retreit מתכווץ (או: מקוץ)
[retrait]

2094 חולין מב: מתקשה
ריידי"ש reides קשה, נוקשה
צורה המסתיימת ב-s, כפי שראינו פה ושם, אינה
בהכרח צורת רביעי, אולם היה סביר יותר למצוא
צורה בלי s (כמו aspre, tenve, cler).

2095 חולין מב: כוץ
ריטריי"ט retreit מתכווץ (או: מקוץ)
[retrait]

2082 חולין ל: מסובך
פילטרי"ד feltred מרופד, מחדבק כמו
שמחדקים נימי לקד

2083 חולין לא: מיסרמי
מקוצצות, מרוסקות
miunciedes

2084 חולין לח: חצר כבד
איברי"ש ebres טרעפת

ראה לעיל מס' 54, מס' 80, מס' 1847 ולהלן מס'
2100. בשני כתבי-יד הגרסה היא איבר"ש, שיש
לקרוא אותה אולי איברי"ש ebdes (מיוונית hēpata, h
"כבדים" [מאיברי הגוף]), ומאחר שהמלה אינה
מוכרת במקור אחר אלא מרש"י, מותר לשער,
שהצורות ברי"ש מייצגות יחסת-נושא (hēpar יויונית)
והצורות בדלי"ת יחסת-מושא. אשר ל-s הטופית,
אולי היא תוספת למלה מדעית, בחיקוי למלים
הלטיניות ב-us. ר' בלונדהיים פ' (ע' 53-54) ומילון
של לוי (מס' 467).

2085 חולין מב: המסס
צינפיי"ל cenpeil המסס (החלק השלישי
בקיבת מעלי-הגירה)
ראה לעיל מס' 160.

2086 חולין מב: כרס
פנצ"א pance בטן (כאן בהוראה
מיוחדת של החלק
הראשון בקיבת
מעלי-הגירה)

2087 חולין מב: נץ
אישפוריי"ר esparwier [esparvier] נץ

2088 חולין מב: גס
אושטור"ר ostoir נץ גדול
בצרפתית של היום: autour. גרסה הערוך: גז. לפחות
בכתב-יד אחד יש לפנינו המלה האיטלקית אשטור"ר
astor. ר' מילון של לוי (מס' 786).

2102 חולין מו: גרסא
פלומ"א plume
ראה לעיל מס' 372.

2103 חולין מו: משיכלתא
קוני"א [conge] conje
המלה מופיעה גם בצורה conches (לעיל מס' 1409)
בהוראה קיובה של "בורות, שקעים (בארמה)". ר'
שם על מוצאה המשותף.

2104 חולין מו: מתקשה
ריידי"ש reides
ראה לעיל מס' 2094.

2105 חולין מו: האדימה
שנקטירוד"א sancterude
רווית דם
ראה לעיל מס' 682.

2106 חולין מו: גילדי
קרושטי"ש crostes
גלדים (בעור,
אחרי פצעים)

2107 חולין מו: מכות
מלנ"ץ malanz
פצעים
ראה לעיל מס' 5.

2108 חולין מו: אוכמי
טיי"ש tajes
כתמים

2109 חולין מו: משקה... עב
גלייר"א [glair] gleire
ליחה

2110 חולין מו: כוחלא
לזו"ר lazur
בצרפחית של היום azur. הלמ"ד קיימת במקור
הפרסי (שם של אבן טובה), שהגיע לאירופה דרך
הערבית. אולם ככל השפות הרומניות נחשבה ה'
לסימן היידוע והושמטה.

2096 חולין מה: חלים
שולדי"ר solder
להידבק, להיצמד,
להיסתם
ר' במובנים שונים לעיל מס' 113, 169, 1356, 1907.
ייחזק. שהייתה כאן מתחילה המלית ש"י se (לדבק)
"את עצמו".

2097 חולין מה: צלעות
פורציל"א forcele
הוא ההתפלגות של שתי הצלעות הראשונות (ר')
במשמעות קרובה, אם לא שווה, לעיל מס' 680.

2098 חולין מה: פולין
גלנ"ץ glanz
בלוטות
ראה לעיל מס' 932 ומס' 2068, אלא שכאן לא מדובר
בבלוטת-החירס, אלא כפי הנראה ביתרת-המח.

2099 חולין מה: טרייה
קוליד"א מצייד"א
coledc maciede
כוונת רש"י לא ברורה. בכתב-יד אחד לפחות
ובדפוסים, רק המלה השנייה מופיעה והוראתה
"מוכית" (מדובר על איש המטיח ראשו, כנגד הכותל
או כדומה, וגולגולתו "מוכית"). קשה להבין, מה
מוסיפה המלה הראשונה (מלשון col "צוואר",
ומובנה המקורי "מכה על הצוואר" אבל אחר כך
"מכה" סתם). בלונדיים מטיל פסיק בין שתי המלים
כאילו הן שמות נרדפים, אך אף זה אינו פותר את
הבעיה.

2100 חולין מו: יותרת הכבד
איבריי"ש ebres
כמו לעיל (מס' 2084) יש באותם שני כתבי-יד
הגרסה איבר"ש (קרי: איבריי"ש) ebdes, ר' שם.

2101 חולין מו: מי וד
טינב"א tenve
דק, רזה

קוניא 2116 חולין מז: פלומי"ר plomer
לכסות, למשוש בעופרת
ראה לעיל מס' 606.

שורייקי חיוורי 2117 חולין מז: טיי"ש בלניי"ש tajes blanjes
כתמים לבנים
בדפוסים רק: "טיי"ש בלע"ז". כנראה טעו
המעתיקים לפום ריהטא וקראו בלע"ז במקום
בלניי"ש.

שלפוחית 2118 חולין מח: מדריץ madriz
רחם

צמחין 2119 חולין מח: מלנץ malanz
פצעים
ראה לעיל מס' 5.

התליע 2120 חולין מח: רולב"ש - | |
(תולעים ?)
חסר בדפוסים, ומצוי רק בכתב-יד אחד בזה הלשון:
"צמחין. מלנץ (ר' לעיל מס' 2119) סביבות התליע
הכבד רולב"ש בלע"ז...". המלה שרש"י מפרש
אותה בלעז זה, היא פרעל, אך המלה הצרפתית היא
בהכרח שם עצם. לא מצאנו שום מלה מתאימה, כי
אם השערה רחוקה: שם העצם הגרמני Milbe (אקריח
או קרצית), ששימש את היהודים באשכנז המערבית
לציון החרקים הבלתי-נראים כמעט, שחייבים לפלות
מהם את חומרי המאכל (אם כך, יש לקרוא את הלעז
מילבי"ש milves). אולם ר' לוי במילונו (מס' 323, ר'
שם ציון למאמרו) מביא את המלה dolve כמשמעות
"תולעת הנמצאת בכבדו של כבש הסובל מכחישות
מימית", ואם כן אפשר לקרוא את הלעז שלנו
דולבי"ש dolves. בניירות עזבונו של בלונדהיים גם
הוא מביא בעניין זה מלה, שפירושה "תולע-מעיים
מסוגים שונים", אבל בלי לציון את הצורה המדויקת
של המלה הצרפתית.

חליש 2121 חולין מח: טינב"א tenve
דק, חריף

2111 חולין מז: אדומה שנקטירוד"א sancterude
רוות דם
ראה לעיל מס' 682.

2112 חולין מז: דה"מ ככשותא קרוא"ה croe
כרכום (קורטם?) או קרו"י croi
חסר בדפוסינו. אבל מצוי בכל כתבי-היד ובדפוס
סונצינו, אחרי המלים "ולא כעשבים". - הצורות
croe ו-croi הן חריגות לעומת הצורה המקובלת
crog. המופיעה באחד-עשר מקומות בפירוש התלמוד
של רש"י (פעם אחת מאת הרשב"ם, ובמקום אחר
אפשר לקרוא גם croi. בספק, בשני כתבי-יד). ויש גם
הצורה קרו"י cro (מס' 643 ועוד). אולם ר' גם להלן
מס' 2114.

2113 חולין מז: כשותא כשות homlon
הומלון
ראה לעיל מס' 370.

2114 חולין מז: דה"מ ככשותא קרו"ג crog
כרכום (קורטם?) או קרו"י croi
ראה לעיל מס' 2112. אך יש לציון גם את הקושי
בפירוש רש"י, האומר, שהצבע הירוק הנדון, שהוא
סימן לטרפות, הוא "לא כעשבים קרו"י בלע"ז אלא
כמראה כשותא... או כמראה מוריקא כרכום... וכל
מראה קרו"ג נקרא ירוק". מכאן יוצא, שצבע הקרו"ג
הוא דוגמה כללית של כל הצבעים הירוקים (סיפא),
ובתוכו קיימים שני גוני צבעים, זה של הקרו"י -
שאינו סימן לטרפות - וזה של "מוריקא כרכום"
שהוא כן סימן לטרפות. והרי "מוריקא כרכום" הוא
גם כן קרו"ג (ר' למשל לעיל מס' 391 ["כורכמא"]
ומס' 1294 ועוד ["מוריקא"]). מכאן יש להסיק,
שכפי הנראה crog הוא סוג של צמחים ובתוכם קיים
הזן crog orientel ("מוריקא") הזן croe, croi,
שצבעם שונה.

2115 חולין מז: מוגלא קיטור"א cuiture
כווייה (פצע מזהם)

2130 חולין נ. **אמצע הקשת פישט"א** feste [] שיא (המקום המרוחק ביותר מהמיתר בקשת,

שצורת הקיבה מהווית) לא פענחו בלדהיים. פתרתי הולם את ההסבר של רש"י ואת גרסת הדפוסים ואחד מכתבי-היד. בכתב-היד השני, שבו הלעז מצוי (בשלשה הוא חסר), הגרסה פורצט"א, יש אולי לקרוא forcete כלומר מולג, בהוראת מקום ההתפלגות של עקומת הקשת.

2131 חולין נ. **שירקא דמעייא** גלייר"א [gleire] glaire ליחה

2132 חולין נ. **חלחולית** טבחיא"ה tabahie פי-הטבעת ראה לעיל מס' 95.

2133 חולין נ. **עצמות האליה** הנקי"ש hanches מותניים

2134 חולין נ: **סניא דיבי** קרישטני"א בודי"ל מעי ציבור
crestanje bodel
[crestange bodel]

המלה bodel (מעי) קשורה עם bedaine (כרס) ועם boudin (מעי ממולא) בצרפתית של היום; יכול להיות, שכל המלים האלה נגזרות מהעברית "בטן" (ורן הערבית?). crestanje הוא משותן, מלשון créte (פסגה, רכס). ובכן: "המעי המשותן", לפי צורת האיבר הזה. ר' מילונו של לוי (מס' 591), הגורס crestanie (?) crestanie בכ"י אחר קוראים בודי"ל קרישטני"א (bodell crestanje).

2135 חולין נ: **סניא דיבי** בודי"ל שציליי"ר
bodell sacelier

מונח אחר לאותו איבר כמו במס' 2134. לגבי bodell, ר' שם. sacelier הוא תואר השם "של שקיות", כלומר "מעי של שקיות". גם זה תיאור המעי העיור לפי צורתו. ר' מילונו של לוי (מס' 591).

חסר בדפוסים, ומצוי בשלושה כתבי-יד. בדה"מ "דחליש פומיה".

2122 חולין מח. **צמחין** מלנ"ץ malanz פצעים ראה לעיל מס' 5.

2123 חולין מח: **קשה** רייד"ש reides קשה, נוקשה ראה לעיל מס' 2094.

2124 חולין מח: **כנתא** אינטריי"ל שומן מעיים [entrail] entreil

2125 חולין מח: **(חודה)חד** פוינט"א pointe חוד

2126 חולין מט. **כרס** פנצ"א pance בטן (כאן בהוראה מיוחדת של החלק הירא שון בקיבת מעלי-הגירה)

2127 חולין מט. **עוכי בית הכוסות** דובלון"ר doblon פימה, קפל של שומן ראה לעיל מס' 162.

2128 חולין מט: **חלב שעל הקרב** טייל"א teile קרום ראה לעיל מס' 2043. כאן ולהלן (מס' 2235) הכוונה לקרום שומני, שבכתלי הבטן, שהוא אסור לאכילה (ויקרא ד', כ"ב-כ"ה).

2129 חולין מט: **כרכשא** טבחיא"ה tabahie פי-הטבעת ראה לעיל מס' 95.

הרשב"ם. יש ספק רב. אם הלעז שם אינו הוספה מאחרת. ראה לעיל מס' 162.

הוגלד 2141 חולין נא.
קרשט"א crosta
קרם
פענוח זה של הלעז מפליא, כי רש"י אינו נוהג להביא אח צורת הפועל, כי אם למסור את שם הפועל בלבד. ואמנם לפחות בכתב-יד אחד כתוב קרשטי"ר cruster.

שיגרונא 2142 חולין נא.
קרנפ"א cranpe
עווית, התכווצות שרירים
ראה לעיל מס' 1327.

2143 חולין נא: (גניחותיה)גניחות
פליינדרי"ש pleindres
התייפחיות, גניחות
[plaindres]

חבוט 2144 חולין נא:
בטור"ד batud
מוכה ((פשתן) נפוט)
ר בלודהיים ב' (ע' 126) ומילונו של לר (מס' 155).

נפיץ 2145 חולין נא:
אישקו"ש escos
מנוער ((פשתן) מנוקה)
ראה לעיל מס' 1585.

ביזרי 2146 חולין נא:
פופידי"ש popedes
אגודות פשתן
ראה לעיל מס' 1476.

חימחתא 2147 חולין נא:
טי"ל til
טיליה (עץ)

2148 חולין נא:
פישלי"ש fisles
ערך באופן רפה,
ללא צפיפות
ראה לעיל מס' 1966, בהוראה שונה במקצת. חסר בדפוסים.

2136 חולין נ: פנצ"א pance
בטן (כאן בהוראה מיוחדת של החלק הראשון בקיבת מעלי-הגירה)
בכתבי-היד כתוב "הפנצ"א" ביידוע עברי. זהו פירוש שונה לאותו ביטוי חלמדי, כששני הלעזים הקודמים (מס' 2134-2135) היו מונחים שונים לאותו עניין.

2137 חולין נ: איסטומכא
איסטומ"ק estomac
[lestomaque]
פי הקיבה (?)
על כתיב הלעז שבמקורות אי-אפשר לסמוך, כי ברור הוא, שהושפע מכתיב המלה הארמית המופרשת, שהיא בדיוק אותה מלה יוונית, אשר הושאלה גם בארמית גם בשפות רומניות. עם זאת אולי מציאות הכ"ף בכל הגרסאות שלפנינו (איסטומכ"א וכיו"ב) מורה על שימוש נדיר של כ"ף ליעתיק של q (ר) הלעזים בפירוש על איוב של ר' יוסף קרא). דברי רש"י: "אני שמעתי איסטומכ"א ואיני יודע מהו" מצביעים על תפקיד הדמיון המילוני בין המלה המופרשת ובין הלע"ז. כפי שכבר ראינו כמה פעמים. בצרפתית של היום פירוש estomac קיבה, אבל המקור היווני פירושו "פתח (של הקיבה או של איבר אחר)" - stomachos מלשון stoma (פה).

2138 חולין נ: קרום עב
טינפינ"א tenpene
חלק מהצפק
המכסה את הכרס
ראה לעיל מס' 2091.

2139 חולין נ: כרס
פנצ"א pance
בטן (כאן בהוראה מיוחדת של החלק הראשון בקיבת מעלי-הגירה)

2140 חולין נ: עובי בית הכוסות
דובלו"ן doblon
פימה, כפל של שומן
מצוי רק בר"ף. בציטוט של סוגייתנו המופיע אצלו בב"ב מו: בתוך פירוש רש"י, שהוא באמת מאח

אם רָחֵם	2158 חולין נב. מדרי"ץ madriz	חיבנא אישטריי"ם estreim קש (בעיקר המשמש [lestraim] למרבץ הבהמות)	2149 חולין נב. אישטריי"ם estreim קש (בעיקר המשמש [lestraim] למרבץ הבהמות)
עצם האליה מותן	2159 חולין נב. הנק"א hanche	ראה לעיל מס' 124.	
זפק זפק	2160 חולין נב. יב"א jabe חסר בדפוסים.	2150 חולין נב. פישיל"ש pesels	2150 חולין נב. פישיל"ש pesels
(כנפיה)(כנפיים) נצות	2161 חולין נב. פלומי"ש plumes ראה לעיל מס' 372.	יש מקום להעיר על דמיון האותיות העבריות עם האותיות של פיישול"ש feisols (לעיל מס' 531). שפירושו שעועית. ר' בלונדהיים ב' (ע' 164-165).	יש מקום להעיר על דמיון האותיות העבריות עם האותיות של פיישול"ש feisols (לעיל מס' 531). שפירושו שעועית. ר' בלונדהיים ב' (ע' 164-165).
נצה פלומה	2162 חולין נב. מולש"א molse	2151 חולין נב. צידרי"ש cedres	2151 חולין נב. צידרי"ש cedres
ניקוב ניקוד, נימור, נימוש	2163 חולין נב. פוינטור"א pointure בהופעותיה הקדומות (לעיל מס' 1147, 1723, 1813. וכן להלן מס' 2458). משמעות המלה: "דקירה".	העברית של היום לא החיחסה להבחנה של רש"י כאן, בקבעה את השם חמצה ל- cedre (לטינית: cicer, צרפחית של ימינו: pois chiche) דווקא. כי לפי רש"י אפונות הן "חימצ" (ר' לעיל מס' 2150). ר' בלונדהיים ב' (ע' 137-141).	העברית של היום לא החיחסה להבחנה של רש"י כאן, בקבעה את השם חמצה ל- cedre (לטינית: cicer, צרפחית של ימינו: pois chiche) דווקא. כי לפי רש"י אפונות הן "חימצ" (ר' לעיל מס' 2150). ר' בלונדהיים ב' (ע' 137-141).
צומת הגידין קצמק	2164 חולין נב. אישטריינט"ס estreint ראה לעיל מס' 638. לפי הגרסה שבכמה כתבי-יד estreinte ובדפוסים אפשר לקרוא אישטריינט"א ולראות בזה שם-עצם (צימוק, צמיחה).	2152 חולין נב. דבוק דבק חזק	2152 חולין נב. דבוק דבק חזק
שיחלא (של ביצים)	2165 חולין נב. פושט"א poste	2153 חולין נב. דמצייד"א demaciade הלומה, כחושה ראה לעיל מס' 2090.	2153 חולין נב. דמצייד"א demaciade הלומה, כחושה ראה לעיל מס' 2090.
בקא יתוש	2166 חולין נב. צינציל"א cincele	2154 חולין נב. מרטרינ"א martrine	2154 חולין נב. מרטרינ"א martrine
אימרא להתנהג ב פ ר א ו ת, להיות ברוגז	2167 חולין נב. אינשלבביי"ר ensalvajir [ensalvagir] ר' מילונו של לר' (מס' 420).	2155 חולין נב. פוט"א pote	2155 חולין נב. פוט"א pote
		2156 חולין נב. שנקטירוד"ר sancterud [sancterud'] ראה לעיל מס' 682.	2156 חולין נב. שנקטירוד"ר sancterud [sancterud'] ראה לעיל מס' 682.
		2157 חולין נב. אישפלדון"ן espaldon ראה לעיל מס' 689.	2157 חולין נב. אישפלדון"ן espaldon ראה לעיל מס' 689.

מפוצלות שסועות, מפוצלות	2178 חולין נט: פורקיידי"ש forchiedes	קורנס פטיש	2168 חולין נח: מרטי"ל martel
צבי אקו, יעל-סלע	2179 חולין נט: אישטיינבו"ק [estainboc] ראה לעיל מס' 944.	סניא דיבי מעי עיוור	2169 חולין נח: קרישטני"א בודי"ל crestanje bodel [crestange bodel] ראה לעיל מס' 2134. כאן הסדר הטון ברוב כה"י (בודי"ל קרישטני"א bodel crestanje).
קיש יחמור	2180 חולין נט: דיי"ן [dain] dein מכיוון שהקיש (אולי מיוונית keras, "קרק"), הוא, לפי סוגייתנו, בעל קרן אחת, היינו מצפים לקרוא אצל רש"י unicorn ("חדקרק"), חיה אגדית, שנימי-הביניים היו מאמינים בקיומה. אבל רש"י נוקב בשם של חיה מצויה, שהיא בעלת שתי קרניים...	חלחית חלחית	2170 חולין נח: לור"א lazre ראה לעיל מס' 465.
מסתוריתא	2181 חולין ס. מסתורית (מתקן להתרת פקעות) desvoltoirs ר' להלן מס' 2183, וכן במילוננו של לר (מס' 786). לר זיהה בגרסה החריגה של אחד מכתבי-היד את המלה הספל"א hasple (באותה משמעות, הושאלה בצרפתית עתיקה מהגרמנית Haspel). גם כאן ה-s- הסופית היא כפי הנראה סימן ליחיד ביחס הנושא (ר' לעיל מס' 932).	חיעא אקוניטון, חונק- הדוב (צמח ארסי)	2171 חולין נח: טור"א tore
מסותוריתא	2181 חולין ס. דישבולטור"ש desvoltoirs ר' להלן מס' 2183, וכן במילוננו של לר (מס' 786). לר זיהה בגרסה החריגה של אחד מכתבי-היד את המלה הספל"א hasple (באותה משמעות, הושאלה בצרפתית עתיקה מהגרמנית Haspel). גם כאן ה-s- הסופית היא כפי הנראה סימן ליחיד ביחס הנושא (ר' לעיל מס' 932).	מרירתא אקוניטון, חונק- הדוב (צמח ארסי)	2172 חולין נט: טור"א tore
דוללי	2182 חולין ס. אישקניא"ש [escagnes] escanies בצרפתית חדשה écagne. מקור המלה לא ברור, אולי מ"קנה" (canna בלטינית), כי המחקרים להחיר פקעות היו עשויים מקנים, או מלטינית מאחרת scannium (ספסל), גם כן על שם מתקן ההתרה.	קדחת התחממות (כלומר: חום, קדחת)	2173 חולין נט: אישקלפיישו"ן eschalfaison [eschalfaison]
דוללי	2182 חולין ס. אישקניא"ש [escagnes] escanies בצרפתית חדשה écagne. מקור המלה לא ברור, אולי מ"קנה" (canna בלטינית), כי המחקרים להחיר פקעות היו עשויים מקנים, או מלטינית מאחרת scannium (ספסל), גם כן על שם מתקן ההתרה.	צלף שיח-צלף	2174 חולין נט: קפריי"ר caprier ראה לעיל מס' 389.
סתר דוללי	2183 חולין ס. דישבוידיי"ר desvuidier למרות שהיה מתקבל על הדעת למצוא אצל רש"י מלים מקבילות ל"מסתוריתא" (לעיל מס' 2181) ול"סתר", יש בין שני הלעזים האלה, הקרובים	חנכין חניכיים	2175 חולין נט: יינציבי"ש jencives
סתר דוללי	2183 חולין ס. דישבוידיי"ר desvuidier למרות שהיה מתקבל על הדעת למצוא אצל רש"י מלים מקבילות ל"מסתוריתא" (לעיל מס' 2181) ול"סתר", יש בין שני הלעזים האלה, הקרובים	עוקץ מותן	2176 חולין נט: הנק"א hanche
סתר דוללי	2183 חולין ס. דישבוידיי"ר desvuidier למרות שהיה מתקבל על הדעת למצוא אצל רש"י מלים מקבילות ל"מסתוריתא" (לעיל מס' 2181) ול"סתר", יש בין שני הלעזים האלה, הקרובים	חרוקות משוננות	2177 חולין נט: קרינדי"ש crenedes ר' מילוננו של לר (מס' 256).

- דוכיפת**
טווס-בר (חרנגול-בר, חופה קטנה?)
2191 חולין סג. פאון שלור"א
paon salvaje
[paon salvage]
ראה לעיל מס' 635.
- באות שבעופות**
כוס (עוף לילי)
2192 חולין סג. צואיט"א
çuete
ראה לעיל מס' 218.
- באות שבשרצים**
חפרפרת
2193 חולין סג. טלפ"א
talpe
ראה לעיל מס' 74.
- קיפוף**
כוס (עוף לילי)
2194 חולין סג. צואיט"א
çuete
- קיפוף**
עטלף
2195 חולין סג. קלב"א שורי"ץ
chalve soriz
ראה לעיל מס' 843.
- קיפוף**
חפרפרת
2196 חולין סג. טלפ"א
talpe
ראה לעיל מס' 74.
- קורפדאי**
חפרפרת
2197 חולין סג. טלפ"א
talpe
ראה לעיל מס' 74.
- נץ**
אישפריי"ר [esparvier] נץ
2198 חולין סג.
- כדור**
כדור עגול
2199 חולין סד. פילוט"א רדונט"א
pelote rodonte
החורר חסר בדפוסים.
- כד**
שטוח
2200 חולין סד. פל"ט
plat
- בדפוסים כתבו בטעות פלוט"א (מתוך השפעת הלצות הקדם, מס' 2199). בשני כתבי-יד מתוך ארבעה הגרסה היא פל"ץ [plaz]. אותה מלה ביחסה שונה.
- באותיותיהם. הכוללים (הס"ת מצויה בכל הגרסאות של מס' 2181 ולא אף באחת מגרסאות מס' 2183). שאינם מאפשרים לייחס להן מוצא משותף. הראשון הוא מלשון voltirer (לסובב) והשני מלשון vuide (ריק).
- 2184 חולין ס:**
בירשידור"ר bersedor
אולי מאותו מוצא כמו berceau (עריסה). כי היו להם מטרות של גמי, שמעשה קליעתן כקליעת הערסות. ר' בלונדהיים ב' (ע' 126-127). המתנגד לדעה זו. ור' את הציונים הביבילוגרפיים במילונן של לוי (מס' 106).
- 2185 חולין ס:**
קרנפ"א cranpe
עוית, העכוזות שרירים
ראה לעיל מס' 1327.
- 2186 חולין סב.**
איסטורני"ל estornel
זרזיר
זרזיר
- 2187 חולין סב.**
ארונדיל"א arondele
סנונית
סנונית
ראה לעיל מס' 292.
- 2188 חולין סב.**
קוא"ה choe
עוף הדומה לזרזיר (choucas בצרפתית של היום). ואולם, במקורות צרפתיים אחרים מימי הביניים, השם choe מורה עם chouette (כוס, תנשמת, ר' לעיל מס' 218).
- 2189 חולין סב.**
אישגרטיני"ר
lesgratignier | esgratinier
מסרט
לסרוט
- 2190 חולין סב:**
חלפי
סרפדים
אורטיא"ש orties

- 2201 חולין סד. חלבון (הביצה)
אלבום album
ראה לעיל מס' 1880.
- 2202 חולין סד. חלמון (הביצה)
מיו"ל moiol
ראה לעיל מס' 1881.
- 2203 חולין סד. טרופות
בטודי"ש מוכות (ביצים) טרופות)
batudes
חסר בדפוסים. ראה לעיל מס' 2144.
- 2204 חולין סו. סולתנית
טונינ"א tonine
טונה
- 2205 חולין סז. ויון
קוצונ"ש coçons
זיפיות
- 2206 חולין סז. כלסין
צידר"א cedre
ראה לעיל מס' 2151. לפי הדה"מ ולפי כמה מקורות
מוטב לגרוס, כמו לעיל, צידר"ש cedres.
- 2207 חולין סז. דרני
גרביילי"ש garbeiles
|garbeiles|
המלה נדירה ומקורה ממוקפק.
- 2208 חולין סז. חיפושית
אישקרבו"ט escharbot
חיפושית
- 2209 חולין סז. נדל
צינפי"ש cenpiés
|cenpies|
(מלה במלה: מאה
רגליים)
- 2210 חולין ע. דה"מ כרכו בסיב
וידיל"א [vedille] wedile
קנוקנת
ראה לעיל מס' 627.
- 2211 חולין עו. דה"מ צומת הגידין
צינקרו"ן cencron
כפי הנראה שיבוש של הלטינית calcaneum, אף-
על-פי שמצוי בצרפתית של ימי-הביניים גם גלגולה
הטבעי caucain.
- 2212 חולין עו. דה"מ דפרעי טכחי
צינקרו"ן cencron
צצם העקב (?)
ראה לעיל מס' 2211.
- 2213 חולין עו: זיגי
קלידר"ש clers
בהירים, צלולים
ראה לעיל מס' 956.
- 2214 חולין עו: נפציה
קרפי"ר charpir
לפורר (סיב או
אריג לחוטי)
כאן: לפורר חוט כפול לשני מרכיביו. ראה לעיל מס'
130.
- 2215 חולין עז: נדמה
קונטרפיי"ט
בעל גוף משונה, בעל
חכונות חריגות
contrefeit
|contrefait|
- 2216 חולין פד: אישחומא
אישטורדישו"ן
עילפק, הלם, מבוכה
estordison
ראה לעיל מס' 549.
- 2217 חולין פה: יאניבא
טייני"א [teigne] teinie
עש
- 2218 חולין פו. רוחות
אישטרוביי"ל estrobeil
מערבולת רוחות
רש"י.

2227 חולין צ: דה"מ ומשמונים

ושתיים רבוא

נרבון"א Narbone עיר

(בדרום-צרפת)

רק בכתב-יד אחד קוראים: "...ריכות, נערוח

העוסקות בה לימוד בני נרבון"א". יש להניח, שהיא

חוספת מאומרת של אחד המעתיקים, שרצה להצביע

על חשיית הארזים באותה עיר.

2228 חולין צ: נושה

שושפיציי"ר sospecier לחשוד, לשער

2229 חולין צא: זורה

וני"ר [vaner] waner לנפות, לזרות

2230 חולין צב. קנוקנות

ידיילי"ש [vedilles] wediles קנוקנות

ראה לעיל מס' 627.

2231 חולין צג. כסלים

פלנק"ש flancs

(השרירים הפנימיים

של הירך סמוך לכליה)

הלצו מופיע רק באחד מכתבי-היד בסוף דה"מ "חלב

שהבשר חופה אותו", כדלקמן: "המונע לא הפסיד.

כסלים פלנק"ש בלעזו". והוא בא כנראה להסביר

אח המלה "כסלים" שבחתימת הפירוש (בדפוסים,

בשורה השנייה). עיין לעץ מס' 1477.

2232 חולין צג. קרב

פנצ"א pance בטן (כאן בהוראה

מיוחדת של החלק

ה ר א ש ו ן בקיבת

מעלי-הגירה)

בחתימת דה"מ "האי חרבא דתותי פתני", כחוב

באחד מכתבי-היד (ונעיר, שכל הלצים הערופים

מצויים באותו כתב-יד): "קרב פנצ"א".

הכונה, שלא מדובר ברחות סתם, אלא ברחות

סערה. הגרסה המקובלת היא estorbeil אישטורבייל

(כך גם באחד מכתבי-היד). אבל בלונדהיים קבע לפי

הרוב, שלפנינו המלה בחילופי אותיות. ר' מילונו של

לוי (מס' 774).

2219 חולין פח. נעורת

ארישט"א areste פסולת של פשתן

ראה לעיל מס' 164.

2220 חולין פח: זרניך

אורפימיני"ט orpiment צבע זהוב, זרניך

ראה לעיל מס' 355. "זרניך", הוא הארסן, ו-arsenic

בצרפתית של היום הם מלה אחת.

2221 חולין פט. אפרכסת

טרימור"א tremuie אפרכסת, משפך

(שדרכו מכניסים חומר

לריחים וכדומה)

2222 חולין פט: כף

פולפ"א polpe הבשר שעל עצם הירך

2223 חולין צ. פוקעץ

אישקלט"ר esclater להתפוצץ

מדובר בחלקים מגוף הקרבן, שנפדו ממנו. לפי

גרסאות כמה מכתבי-יד והדפוסים, ייתכן, שיש

לקרוא אישקלט"ט esclatant (מתפוצץ).

2224 חולין צ: ותבקע

אישטורני"ר estorner להתהפך, להודעוץ

2225 חולין צ: גפן

טרייל"א treile [treille] גפן-דליות

ראה לעיל מס' 653.

2226 חולין צ: נירץ

ליצי"ש lices

ראה לעיל מס' 272.

- 2233 חולין צג. מתנים
לונביל"ש lonbels חלק הבטן שבאיזור
ה כ ל י ו ת מימין
ומשמאל
- 2234 חולין צג. קרב
פנצ"א pance בטן (כאן בהוראה
מיוחדת של החלק
ה ר א ש ו ן בקיבת
מעלי-הגירה)
ראה לעיל מס' 161. הלעז מצוי ברוב כתבי-היד בד"ה
"המסס וכית הכוסות", אחרי המלים "בסוף הקרב",
חסר בכתבי-יד אחרים ובדפוסים.
- 2235 חולין צג. חלב המכסה את הקרב
טייל"א teile קרום
ראה לעיל מס' 2043 ומס' 2128.
- 2236 חולין צג. עצם
הנק"א hanche מותן
הלעז לא בא לתרגם את המלה "עצם" אלא
להשלימה: "עצם [מסרימת] שקורין [בלועזית]
הנק"א".
- 2237 חולין צג. ראש המתן
לונביל"ל lonbel חלק הבטן שבאיזור
ה כ ל י ו ת מימין
ומשמאל
- 2238 חולין צג. כנתא
אינטריי"ל entreil שומן המעיים
[entraill]
כל העניין, המלה המוסברת והלעז, חסר במחצית
כתבי-היד ובדפוסים. וכנראה הוא חוספת מאחזרת.
- 2239 חולין צג. כפל
פלנק"ש flancs כסלים
(השרירים הפנימיים
של הירך סמוך לכליה)
עין לעיל מס' 1477.
- 2240 חולין צג. עוקץ
הנק"א hanche מותן
- 2241 חולין צג: אסמיק
שנקטירו"ד sancterud
[sancterud']
ראה לעיל מס' 682.
- 2242 חולין צג: מצמת צמית
איסטריי"ט estreint קצמק
ראה לעיל מס' 638. כוונת רש"י להסביר, ששיטה זו
של צליה מצמקת את הבשר, והדם נשאר צרור
בתוכו.
- 2243 חולין צג: קולית
רידונדי"ל redondel עצם-הירך (המשמעות
המקורית: חפץ עגול)
באחד מכתבי-היד קוראים, במקום הפירוש על
"פנימי" המצוי בדפוסים, פירוש אחר כדלקמן:
"פנימי. סמוך לעצם קולית שקורין דורדו"ל בצד
הכשר [!] פולפדי"ץ [!]", רש להניח, שהלעז הראשון
הוא שיבוש של רידונדי"ל.
- 2244 חולין צג: הכשר (צד)
פולפדיי"ץ polpediz חלק מן הגוף,
שהוא מלא בשר
ר ההערה דלעיל (מס' 2243). נראה, שצריך לגרוס
"בצד הבשר". יש מקום לחשוב, שאין לפנינו תואר
השם, כפי שבלונדהיים סובר לכאורה (charnu, מלא
בשר), אלא שם-עצם (חלק בשרי של הגוף), כמו
apendiz, parlediz.
- 2245 חולין צה: מקולין
מיישילי"ש meiseles אטליזים
[maiseles]
- 2246 חולין צה: נמל
פור"ט port נמל
המלה הארמית שבתלמוד היא "פרוותא", ויתכן,
שרש"י רצה להצביע על קרבת האותיות.

- 2247 חולין צה: ריש"ט rest
ראה לעיל מס' 2037.
- 2248 חולין צה: טבחיא"ה tabahie
ראה לעיל מס' 95.
- 2249 חולין צה: לימורישי"ל lemoisel
[lemoissel]
- 2250 חולין צו: טריש... (?) | | tres... | חדר, מחלחל
אפשר לצרף לעז זה למס' 1026 של בלונדיים:
טרישטריש"ט trestrest (ר' למשל לעיל מס' 608).
אבל כנראה היו גרסאות כתבי-יד בעיני בלונדיים
יותר מדאי רחוקות ממלה זו, והחשב בקיום מלים
רבות המתחילות בקדומת (res-) ("בתוך"). לוי
במילונו (מס' 786) מציע טרישפשי"ר (trespasser)
(לעבור הלאה), לפי אחת הגרסאות.
- 2251 חולין צו: כבש
שולצי"ר solcier
היינו מצפים יותר לצורה salsier. אך הר"ו קיימת
בכל הגרסאות. ור' לעיל מס' 981 (solz).
- 2252 חולין צו: כיפה
פונדריל"א fondrile (של שאריות
[fondrille] | בשר)
- 2253 חולין צח: כף של יד
אשפלדון"ן espaldon
ראה לעיל מס' 689.
- 2254 חולין קה: מפעפעץ
אישובולנ"ט esvolant מתעופף, מתאייד
אפשר גם לקרוא esbolant. כלומר "מרחיח". זה
יחאים יותר להסבר של רש"י: המים החמים
- מגמישים את העור [מתוך הרחבת נקבויחוי]
החלוקך נכנס בעוביו בקלות.
- 2255 חולין קה: רוח צרדא
אישטורדישו"ן estordison
ראה לעיל מס' 549.
- 2256 חולין קה: אופיא
אישקום"א escume
ראה לעיל מס' 884.
- 2257 חולין קי: חילפי
אורטיא"ש orties
סרפידים
- 2258 חולין קיא: צומתו
אישטריינ"ט estreint
ראה לעיל מס' 638. בלונדיים הסיל סימן-שאלה
אחרי פענוח הלעז. כפי הנראה, מפני שלפי נוסח
הפירוש קשה לקיים את שתי ההוראות של estreint,
לא הצורה הסבילה (בינוני פעול), אך גם לא ההוזה
הפעיל, כמו להלן מס' 2262.
- 2259 חולין קיא: (חורפיה) חורפא
איגרי"ש [laigres] egres
ר' בלונדיים ב' (ע' 63-65). אולי צריך לקרוא egres
(מלרע).
- 2260 חולין קיב: אסמיק
שנקטירוד"ד sancterud
[sancterud']
ראה לעיל מס' 682.
- 2261 חולין קיב: משפיה
קולי"ר coler
לנזול
- 2262 חולין קיב: קמיטי
אישטריינ"ט estreint
ראה לעיל מס' 638.

- 2272 חולין קב. קיפה
פונדריל"א fondrile (של שאריות
[fondrille] בשר)
- גרסת הדפוסים. שאגה מצויה בכתבי-היד, אי-אפשר
להעמידה. כי לא ייחזק. שבאותו משפט יביא רש"י
פעמים אותו לעז. כשה מסביר את זה. יש להניח,
שיש כאן טעות דפוס, ובמקום הלעז הראשון צריך
אולי לקרוא "פירמא". המלה הארמית שבתלמוד.
- 2273 חולין קב. יסוד הקדרה
פונדריל"א fondrile (של שאריות
[fondrille] בשר)
- המחהו
להתיך, לה מ י ס
(אוכל, כדי לשחות
אותו)
- 2275 חולין קכא. מרסקא
יינו"ל jenol (כאן במשמעות
מיוחדת של גיד
הצואר)
- 2276 חולין קכא. חרטום
בי"ק bec חרטום
- 2277 חולין קכב. חסרת
חלדרוב"א haldrobe דבשת
ראה לעיל מס' 216.
- 2278 חולין קכב. אנקא
היריצו"ן herigon קיפוד
ראה לעיל מס' 218.
- 2279 חולין קכב. לטאה
ליישיד"א leiserde [laiserde] לטאה
- 2280 חולין קכב. חומט
לימצ"א limace חילון ערום
- 2263 חולין קיג. מילחא גללניתא
שי"ל יימ"א sel jeme מלח הסלע (כגון
[sel geme] מלח סדומית)
- 2264 חולין קיג. כנתא
אנטריי"ל entreil שימן המעיים
[lentrail]
- 2265 חולין קיג. כרכשא
טבחיא"ה tabahie פי-הטבעת
ראה לעיל מס' 95.
- 2266 חולין קיד. מי חלב
מישג"א mesge מי-גבינה, נסיוח החלב
[mesgue]
- 2267 חולין קטז. טווסא
פאו"ן paon טווס
- 2268 חולין קיז: רוטב
גלייר"א gleire [glaire] ליחה
לשון פירוש רש"י: "דרך לאוכלה (את הגלייר"א,
הסימט אינה יכולה להתייחס אל המלה רוטב, שהיא
ממין זכר) כשהיא קרושה על הבשר".
- 2269 חולין קיט. קולית
רידונדי"ל redondel ע צ ס ה י ר ך
(ה מ ש מ ע ו ת
המקורית: חפץ עגול)
- 2270 חולין קיט. שרביטים
קושי"ש coses קליפות, תרמילים
[cosses] (של פולים)
ר מילונו של לר (מס' 1786). הגורס גושי"ש
(תרמילים). בצרפתית של היום קיימים שני המונחים
cusses וגם gousses באותה משמעות בערך. ואולי
מאותו מוצא.
- 2271 חולין קכ. לחה
גלייר"א gleire [glaire] ליחה

2288 חולין קטס. כופת שאור
מוטי"ל motel
בלומהיים מתרגם, לפי הדה"מ, "גוש של שאור".
לפי מילוני הצרפתית של ימי-הביניים motel הוא
מקום מוגבה, ואין סתירה: בתלמוד הכוונה לערמה
(של שאור), שאפשר לשבת עליה. אולם אחד מכתבי-
היד גורס מטרון matron (גוש) [של שאור], ר' לעיל
מס' 648. ור' גם מילוני של לוי (מס' 786).

2289 חולין קלא: תפאר
דישאנבלי"ר des-enbelir (משהו)
רש"י מסביר את התופעה הלשונית השכיחה בעברית,
שלאותו פועל, בכנינים שונים (או אפילו באותו
בניין), משמעות הפוכה. כך, לעומת "לפאר
מקדש" (ישעיה ס' י"ג), שפירושו להדר, ליפות,
הוא מפרש "לא תפאר" (דברים כ"ד, כ'): "לא תיטול
אח (כל) היופי ושל העין". ולשם כך הביא (או
המציא) את הפועל המורכב des-enbelir
"ליפוח", des-, קדומת הביטול. בדפוסים ובחלק
מכתבי-היד הלעו משובש (אשפ"ר וכדומה) וחסרה
המלה העברית המתפרשת. כתבי-היד האחרים
גורסים: "...תפאר. דישאנבלי"ר" (או כדומה),
ובלומהיים מעשר, שהגרסה המשובשת אשפ"ר היא
מחוג של "תפאר" והלעו (א', ס', ר' מ"תפאר"; א',
ש', ר' מהלעו). ר' מילוני של לוי (מס' 297).

2290 חולין קלב: מסחתא
מישי"ל [maisel] meisel
באחד מכתבי-היד קוראים, במקום "מסחתא. חנות":
"מסחתא. עלי קבוע לקצב עליו בשר מישי"ל בלי".
זה תיאור האטליז הקרמון. שאינו בהכרח חנות
מיוחדת, אלא מצטמצם בהחזקת עלי. כלומר גוש עץ,
לקצב את הבשר עליו.

2291 חולין קלב. צריף
אלו"ם alum (אלום)
ראה לעיל מס' 185.

2292 חולין קלד. כף של יד
אישפלדון espaldon
ראה לעיל מס' 689.

2281 חולין קכב: טפילה
פלשטר"א plastre
ר' בלומהיים ב' (ע' 166).

2282 חולין קכד. מושב (של זב)
פלדישטו"ל faldestol כיסא מחקפל
זב, המטמא את כל מה שהוא יושב עליו, הולך לכל
מקום עם כיסא מחקפל.

2283 חולין קכה: (תיבת)[תיבה]
מישטי"ר mestier מזנן לשמירת אוכל
ראה לעיל מס' 155. נראה, שרש"י מתכוון לפרש את
הביטוי "תיבת מגדל", או אפילו "מגדל" סתם, כפי
שמצוי ברוב הופעות המלה.

2284 חולין קכו. שקוף
בטיי"ל bateil חלק ממסגרת הפתח,
שעליו הדלת חובטת
משום מה הכדיל בלומהיים בין משמעות זו של המלה
ובין משמעותה "ענבל" (ר' לעיל מס' 208 ומס'
229). אף שגם היא עניין של חבטה. ר' גם בלומהיים
פ' (ע' 29).

2285 חולין קכו: קילקלן
פולצי"ל folcel
כמו במס' 2284 דלעיל, יש לתמוה, למה לא איחד
בלומהיים בתוך ערך אחד folcel זה ו-folcel שבמס'
131 ומס' 1989 לעיל, במשמעות "פסולת של משי
גולמי", שגם היא הרחבה של המושג "קבוצת
שערות".

2286 חולין קכו. ביברו
ביברונ"ש bevrans
רש"י רצה בין השאר להצביע על קרבת המלה
הארמית למלה הצרפתית.

2287 חולין קכז. עולשים
קרישפיל"א créspele [crespele] עולש
ראה לעיל מס' 352.

2299 בכורות ח. בני ימא
שיריני"א sereine טירנה (בתולת-ים,
כפי שהיא מתוארת
באגדות העמים)

2300 בכורות ח. לוז
קולדר"א coldre (עץ-) אלסר

2301 בכורות ח. קוף
שיני"א [singe] sinje קוף

2302 בכורות ח. קיפוף
מירקז"א merkaze קוף בעל זנב
(בגרמניה)
בגרמנית של היום Meerkatze, אבל הכתיב מטעה,
כי אין משמעות המלה "חתול-ים", אלא מוצאה
ממלה הדתית.

2303 בכורות ח: סיכתא
קִיביל"א cheville [cheville] יחד, וו, זיו

2304 בכורות ח: גרדי
פירניי"ש fernjes ציציות
ראה לעיל מס' 446.

2305 בכורות ח: מרא
פשויר"ר fosoir [fossoir] מכוש
ראה לעיל מס' 70. צורת הלעז בלשון יחיד מחוקת
אח תיקן רב"ח.

2306 בכורות י: מגירה
שיר"א sere [serre] משור
ראה לעיל מס' 808.

2307 בכורות טז. דוקן
טייל"א teile חבלול (כחם בעץ
ה מ צ מ צ א ח
הראיה)

בדפוס וילנא הלעז מופיע בצורת "טולא" בלי
גרשיים! ר' מילונג של לוי (מס' 756).

2293 חולין קלה: שחומות
פלבי"ש falves צהובות-אדמדמות

2294 חולין קלה. פקעיות
לימוישי"ל lemoisel (פקעת (של חוט)
[lemoissel])

2295 חולין קלה. כיפה
פילטרי"ן feltrin כובע של לָבָד
כפי הנראה גם כובע קטן מחומר אחר (ר' לעיל מס'
1248).

2296 חולין קלט: טפחים
בוילי"ש boiles מעין כוכים קטנים
בקירות, שבהם
היונים מקננות

המלה הצרפתית קשורה ל-boule (גולה, כדור;
בצרפתית של היום משתמשים להוראה הנ"ל במלה
(boulon) או ל-bouteille (בקבוק, הקטנה של מלה
עתיקה, שפירושה כד, נאד).

2297 חולין קמ. דה"מ רבי אליעזר
מחייב לשלח
קוק"ו cucu קוקייה
כל הפירוש הזה של רש"י שיך למשנה (לעיל קלה).
רש"י רוצה למנוע, שיהיו את הקורא, שהוא עוף
טהור (כך יש לתקן ברש"י על המשנה), עם הקוקייה,
שהיא עוף טמא, למרות שלשניהם המנהג, שאינם
דוגרים על הביצים שלהם.

בכורות

2298 בכורות ז: עטלף
קלב"א chalve soriz שורי"ץ עטלף
ראה לעיל מס' 843.

פונם לחרץ (חרץ)	2316 בכורות לו. אנקריניר encrener ראה לעיל מס' 275.	פיקה פקעת (של חוט)	2308 בכורות כב. לימושי"ל lemosel [lemossell] באחד מכתבי-היד קוראים פושי"ל fusel (פלך, ר' לעיל מס' 422). ר' על כך במילוננו של לוי (מס' 786).
(צדעיו) (צדעיים) צדעיים	2317 בכורות לה. טינפלי"ש tenples	מסא שפד חתייה	2309 בכורות כז. פורגון forgon ראה לעיל מס' 470.
חושן חניכיים	2318 בכורות לה. ינציבי"ש jencives בלונדיהיים רשם את הביטוי. שהלצו מפרשו: "חושן החיצונות"; אבל נראה, שאין הדגשה על החיצונות, וגם הפנימיות נקראות כך (ר' להלן מס' 2321).	דוקין תבלול (כתם בעין ה מ צ מ צ א ת הראייה)	2310 בכורות כח. טייל"א teile ראה מילוננו של לוי (מס' 756).
השיניים והגדולות (שיניים) טחנות	2319 בכורות לה. מישיליר"ש meselers [maisseles] ראה לעיל מס' 68.	נמטי לכדים (מצעים של לְבָד)	2311 בכורות כט: פילטר"ש feltres
חסחוס חסחוס (פנימי באוץ של חיה)	2320 בכורות לו. טינרו"ם tenrum של חיה)	מסרק צירי"ש [cerens] cerés מסרק לפשתן ראה לעיל מס' 762. חסר בדפוסים. מצוי בכתבי-היד בסוף הפירוש על "סרק".	2312 בכורות כט: צירי"ש [cerens] cerés מסרק לפשתן ראה לעיל מס' 762. חסר בדפוסים. מצוי בכתבי-היד בסוף הפירוש על "סרק".
חושן חניכיים	2321 בכורות לו. ינציבי"ש jencives	חכי גדילים (של פשתן לא טווי)	2313 בכורות כט: טריצדור"ש trecedoirs
פנימיות (שיניים) טחנות	2322 בכורות לו. מישיליר"ש meselers [maisseles] ראה לעיל מס' 68.	כנתא שומן המעיים	2314 בכורות ל. אינטריי"ל entreil [entraill]
סול ברוק"א א שפד, קנה-עץ מיוחד	2323 בכורות לו: broche	(ש) אחוז דם שלשול, מחלת-מעיים	2315 בכורות לג: אינפונדר"א enfondre עין לעיל מס' 1403 ומס' 1568.
מקדח מקדח	2324 בכורות לו: טריידר"א tariedre ראה לעיל מס' 1351.		
הינדא בקיה	2325 בכורות לו: ויצ"א [vece] wece ראה לעיל מס' 115.		

- 2326 בכורות לח. (אזנו)אחון
אנש"א anse אחון, ידית (של כלי)
הלעז משובש בדפוסים.
- 2327 בכורות לח. דק
טייל"א teile תבלול (כתם בעיין)
ה מ צ מ צ מ א ח
(הראייה)
ר' מילונו של לוי (מס' 756).
- 2327א בכורות לח. חלון
לימ"ץ limaz מחלה בעיין
ראה לעיל מס' 1826. הבלשן השוודי ב' טילנדר מצא
בכתב-יד מהמאה ה־17 שברשותו על ריפוי מחלות
הטוסים את המלה limaison, המציגת זיהום בעין
הטוס. הוא משווה אותה עם limace, המופיעה במילון
Littré במשמעות זיהום בכף רגלו של השור (G.)
Tilander: Glanes lexicographiques, - Lund,
(1932, p. 157).
- 2328 בכורות לח. עצב
מייל"א [maille] meile ברקית
ראה לעיל מס' 296.
- 2329 בכורות לח. שחור
פרוניל"א prunele אישון (של עיין)
- 2330 בכורות לח: ברקא
מייל"א [maille] meile ברקית
ראה לעיל מס' 296.
- 2331 בכורות לח: תבן ומספוא
פיין"ן fein חציר (למאכל בהמה)
הלעז משובש בדפוסים. ספק, אם בא הלעז לפרש
שתי מלים, כדברי בלודזיים, או רק את האחרונה;
נראה, שהוא מפרש "מספוא" כלבד.
- 2332 בכורות לס. מתאימות
מישיליר"ש meselers (שיניים) טוחנות
[maisseles]
ראה לעיל מס' 68.
- 2333 בכורות לס: כוחץ
ריטריי"ט retreit מתכחץ (או מכוחץ)
[retrait]
- 2334 בכורות מ. כסלים
פלנק"ש flancs כסלים
(השרירים הפנימיים)
של הירך סמוך לכליה)
עיין לעיל מס' 1477.
- 2335 בכורות מ. (ש)אשמטה
אישלוישיי"ר esloisier לשמוט
[esloissier]
מדובר ביד או כרגל שנקעה, דהיינו שעצמה יצאה
מפרקה, חסר בדפוסים.
- 2336 בכורות מ. כסלי
פלנ"ק flanc כסל
(השריר הפנימי)
של הירך סמוך לכליה)
עיין לעיל מס' 1477.
- 2337 בכורות מ: קצרות ברחב
אינירפליי"ד enjarpied קצר מדאי
מקור המלה הצרפתית לא ברור. המלה היחידה
הדומה במקצת היא jarbe/garbe (אלומה). כלום
אפשר לראות ברגליים מבלומות - רגליים מאולמות?
- 2338 בכורות מ: יבלת
וירוא"ה [verrue] werue יבלת
- 2339 בכורות מנ. חטרות
חלדרוביי"ש haldrobes חטטרות, דבשות
ראה לעיל מס' 216.
- 2340 בכורות מנ. גביצין
שורציל"ש sorcils גבות-עיניים
- 2341 בכורות מנ: דה"מ שקוט מלפניו
בישאגו"ד besagud כלי בעל שני
ראשים חדים
ראה לעיל מס' 892.

יש חוקרים. המציעים לחקן את הדה"מ מ"טומקא"
 ל"גיוחור". כפו לעיל מס' 27 (לפי החיקוק המקובל).
 .90, 82

2350 בכורות מה: בוחק
 לינטילוס"ש lentilos עדשן, שעורו מנומש
 [lentilos] בכעין עדשים
 חסר בדפוסים.

2351 בכורות מה: דבש
 מי"ץ mez מי-דבש
 רש"י רוצה להסביר, מה הוא דבש לשחייה.

2352 בכורות נא. סול
 ברוך"א broche שפוד, קנה-עץ מיוחד

2353 בכורות נה. אבטילאות
 קונטרדי"ש contredes חבלי ארץ
 ראה לעיל מס' 120A. כונת רש"י לשני מחזות
 שונים, השייכים למלכות אחת.

2354 בכורות נה: מחצלות של קנים
 קלידי"ש cleides רשתות-נצרים,
 מחצלות

2355 בכורות נו: חזירין
 לייטוגי"ש leituges חסות (ירקות)
 [laitugues]
 ראה לעיל מס' 624.

2356 בכורות נו: המסס
 צינפיי"ל cenpeil המסס (החלק השלישי
 בקיבת מעלי-הגירה)
 ראה לעיל מס' 160.

2357 בכורות נו: מוורתא
 טורניד"א tornede (ביצה) מקולקלת
 כפי הנראה אותו מושג כמו בפועל torner (לעיל מס'
 .1667).

2342 בכורות מג: שמוט
 אישלישי"ר esloisier
 [lesloissier]

ראה לעיל מס' 2335. נראה. שעדיפה גרסת הדפוסים
 אישלישי"ר [צ"ל אישלישי"ר] esloisied, שמוט.

2343 בכורות מג: גבינים
 שורציל"ש sorcils גבות-עיניים

2344 בכורות מד: עלקא
 שנשוא"ה sansue עלוקה

2345 בכורות מד: בן נפילים
 נויטום nuitum שדון
 בצרפתית של היום lutin. כפי הנראה נגזר משם
 האליל Neptuneus, בהשפעת nuit (לילה). ור' גם
 להלן מס' 2389.

2346 בכורות מה. איסחמרא
 קיביל"א cheville [cheville] קרסול

2347 בכורות מה. קלוש
 טינב"א tenve דק, רוה
 בדפוס רלנא נדבקו בטעות הפירוש העברי של
 "טריפה": קלוש. והלצו טינב"א. נראה, שלפי שיטת
 בלומהיים, המביא חמיד את המלה הסמוכה ללצו,
 אין להציב כאן את "טריפה" כאילו היא המלה,
 שהלצו מפרש אותה. אלא "קלוש". אך יש להעיר,
 שהנראה זו של המלה "טריפה" נדירה ביותר, ואף
 אינה מופיעה במילון של Jastrow, כי אם אולי
 במשמעות "להשיר, להקציע" (הנראה מס' 6 של
 קרן); ור' גם ב"ערך השלם" כרך ד, ע' 92.

2348 בכורות מה. צירין
 קרדינל"ש צירים (של דלת
 chardenels וכדומה)

2349 בכורות מה: סומקא
 ר"ש ros אדמוני

כן מעיזים לתקן את הנוסח של רש"י: "הדרולים טבלא גורגדנא. עינבל חוג שקורין אישקליט"א".

2365 ערכין י: מגריפה
די"ל [vadil] wadil יעה, מגרפה
ראה לעיל מס' 1093.

2366 ערכין יג: דה"מ עבדתא
חד עברי צינבי"ש cenbes
ראה לעיל מס' 589.

2367 ערכין טז: פטיט
פילי"ר [faveler] faweler לפטפט

2368 ערכין יט: אציל
אישיל"א [aissele] aisele בית-שחי
ראה להלן מס' 2414.

2369 ערכין יט: קיבורא
ברדון [bradon] חלק (הזרוע),
שהוא מלא בשר
ראה לעיל מס' 9.

2370 ערכין יט: קב
אישקצ"א [eschace] קב (של נכה-רגל)
ראה לעיל מס' 265.

2371 ערכין יט: איסתורא
קביל"א [cheville] cheville קרסול
בדפוסים הלעז רשום גם בסוף דה"מ "פרט לבעלי
קבין", וזו כפי הנראה חוספת מאוחרת.

2372 ערכין כג: מעצדין
דולדור"א [doledoire] doledoire מעצד
(מעין גרזן)
לפי גרסת הדפוסים יש לפנינו צורת הריבוי
דולדור"ש [doledoires].

2358 בכורות נח. סקרתא
מיני"א [minie] minie צבע אדום (העשוי
מתחמוצת העופרת)

ראה לעיל מס' 1254.

ערכין

2359 ערכין ו: נר
קרוישו"ל [croisol] מנורה
ראה לעיל מס' 135. בסוגייתנו מדובר ב"מנורה או
נר". כפי הנראה, "מנורה" היא מערכת של כמה
נרות.

2360 ערכין י: חלילין
קלימיל"ש [chalemels] חלילים (כלי-
נגינה)

2361 ערכין י: דק
טינבי"ש [tenves] דק, רזה
לגבי הסיומת -s, ר' לעיל מס' 932 ועוד. בימי-
הביניים שימשה ה-s הסופית לא רק לסימן הריבוי,
אלא גם ליחסות מסוימות. ורש"י נהג כפי הנראה לפי
הדקדוק המקובל.

2362 ערכין י: צלצל
צינבי"ש [cenbes] צלצלים, פעמונים
ראה לעיל מס' 589.

2363 ערכין י: ממורק
לוישנ"ט [luisant] מבהיק

2364 ערכין י: טבלא גורגדנא
אישקליט"א [eschelete] פעמון
כאן, בניגוד לכל המקומות האחרים, שבהם הופיע,
הלעז מציין את כל הפעמון ולא רק את הווג. אלא אם

2380 כריתות ו. חלבנה
גלבינ"א galbena שרף של סוג כלך
(צמח סוככי)

באיטלקית

השרף הזה ידוע מהתורה (שמות ל'. ל"ד) ושמו העברי עבר לשפות אירופה (לטינית וצרפתית galbanum וגם איטלקית של היום galbano). ועל-כך הפרשן רוצה להצביע. המקורות שלפנינו (בשניהם גלבנ"א) מעידים על צורה דאקטית איטלקית - הלא ידוע לנו. שפירוש מסכת כריתות אינו מאת רש"י - ובשום אופן לא על צורה צרפתית. לא כלשון העם (galme, ר' לעיל מס' 1309) ולא כלשון משכילי הכנסייה (galbanum). העובדה, שאותה צורה מצויה בפירוש רש"י על התורה (שמות כנ"ל), מוכיחה, שהחומר היה ידוע בשמו האיטלקי - מפני שיוכא מאיטליה - או, סביר יותר, שהלעז גם שם תוספת. שאינה מאת רש"י. חיווק לסברה זו בעובדה, שדרמסטור לא רשם את הלעז מתוך כתבי-היד של הפירוש על התורה. ר' בלונדהיים פ' (ע' 48-49).

2381 כריתות ו. שכולת נרד
אישפי"ג espig אוזובין

2382 כריתות ו. בורית
שבו"ן savon סבון
ראה לעיל מס' 1434. להלן בדבר המתחיל "כרשינא" המלה חזרת בצורה איטלקית ספוני (sapone).

2383 כריתות ו. כרשינא
אירב"א שבונייר"א א עשב סבוני (סבונית)
erbe savoniere
הלעז משובש בשני המקורות (כתב-היד היחיד והדפוסים הראשונים), שבהם המלה השנייה נקראת שטנרי"א. שבוט"א. אבל לפי המקבילה בסנהדרין מס: (לעיל מס' 1704) ניתן לחקן.

2384 כריתות יג. ליחה סרוחה
קויטור"א cuiture כווייה (פצע מזהם)

2385 כריתות טו. דלית
טרייל"א [treille] treile גפן-דליות
ראה לעיל מס' 653.

2373 ערכין כג: מגירה
שיר"א [serre] sere משור
ראה לעיל מס' אטא.

2374 ערכין כה: מידק
קלי"ר cler בהיר, דליל
ראה לעיל מס' 956.

2375 ערכין ל: קיבר
שיאונדייר"ר משני, בעל איכות נחותה
seondier

2376 ערכין לב: מגדלות
מישטיי"ר mestier מזונן לשמירת אוכל
ראה לעיל מס' 155.

2377 ערכין לב: מגדלות
יפרייט"א jafreite ארון
ראה לעיל מס' 154. חסר בדפוסים. בכתבי-היד כתוב, שהמלה "בלשון אשכנז".

תמורה

2378 תמורה טו: גונח
פלניאנ"ט planiant מתייפה, מתאונן
[plaignant]
ראה לעיל מס' 1153. יש לחמוה על כך, שזה הלעז היחיד בכל המסכת.

כריתות

2379 כריתות ו. צרי
גומ"א gome שרף

נידה

- 2386 כריתות טו: קפלוט
פוריל"ש pores (כרשים ירק מאכל)
- 2387 כריתות כא. כף היד
פולפ"א polpe הבשר שעל עצם היד
- 2388 כריתות כב. שריף
הומי"ר humer לגמא (לבלוע
מתוך שאיפה)
- ראה לעיל מס' 92.
- 2392 נידה ג. כויץ
ריטריי"ט retrait מתכווץ (או מקוץ)
[retrait]
- 2393 נידה ג. שולים
פונ"ץ fonz קרקעית
- 2394 נידה ד. חלודה
רידיל"א redoile [redoille] חלודה
ראה לעיל מס' 200.
- 2395 נידה ח: רשויץ
פידרוי"א pedruje [pedrugel] חצץ
ר' מילנו של לוי (מס' 633).
- 2396 נידה ח: צונמא
רוק"א roche סלע
חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד. ספק, אם הוא
באמת מאת רש"י.
- 2397 נידה יג: פמלניא
פורציני"ט porceint חגורה
ראה לעיל מס' 112.
- 2398 נידה יג: שנצים
איסטירלי"ש esterles שנצים, שרוכים
- 2399 נידה יז. (ה)אוחזים את העיניים
גרמינטי"ר gramenter לדרוש אל המתים

מעילה

- 2389 מעילה יז: בן תמליץ
נוטייו"ן nutium שדן
אולי יש מקום לאחד לעז זה עם nuitum (מס' 2345).
הגרסה של התוספות (לומטור"ך). יכולה להיות שיבוש
של לוטי"ן (לוטטי"ן?) lutin - כצורת המלה
הצרפתית של היום.
- 2390 מעילה כא. דלוסקמא
טשק"א tasche שק

תמיד

- הפירוש על מסכת תמיד המופיע בספרנו אינו מיוחס
לרש"י, לכן לא הביא בלוגהיים את הלעזים שבו.
- 2390א תמיד כז. מיצות
אנגלי"ש angles זוויות
- 2390ב תמיד כז. צוות
שול"ץ solaz שששוע
ראה לעיל מס' 3.
- 2390ג תמיד כז: נמטא
פילטר"א feltre לקד

מנומר 2406 נידה יט.
ט"י tajé בעל כתמים

באחד מכתבי-היד יש פירוש רש"י על היין "השונו".
מנומר ט"י"א בלע"ז" (בסוף המשנה), אך לא ייתכן.
שיהא מאח רש"י, אלא אם כן מתקנים: ט"ד taje
(צורה עתיקה יותר). לפי שיטת בלונדהיים יש לראות
ב"מנומר" ולא ב"השונו" את המלה המתפרשת.

קילור 2407 נידה כ.
אינפלסטר"א enplastre תחבושת
ראה לעיל מס' 1449.

פשוט 2408 נידה כא.
טינבי"ש tenves דק, רזה
ראה לעיל מס' 2361.

אוכמא 2409 נידה כג.
פרוניל"א prunele אישן (של עין)
חסר בדפוסים.

גבות עיניים 2410 נידה כג.
שורצי"ל sorcil גבת-העין
כאן רש"י מפריש "גבינים. גבות עינים" ולעזו ביחיד.
ולעיל (מס' 2340, 2343) הוא רק לעזו ברכים. ונראה,
שההבדל הוא בזה, ששם מדובר בשערות שעל הגבות.
וכאן בעזר המתנפף - בדומה לגבות הזקן היינו
הסנטר. אך, כמו במקרים אחרים (ר' לעיל מס' 932),
יש גם אפשרות, שהסימוח s- איננה של רכים.

סנטר 2411 נידה כג.
מינטו"ן menton סנטר

2412 נידה כט.
טנפלי"ש tenples (צדעיו) צדעיים

2413 נידה כט.
גלייר"א [gleire] |glaire| דה"מ מטנפות
ליחה

2414 נידה ל.
איסילי"ש [aiseles] |aisseles| (אציליו) אצילים
כתי-שחי

כפי הנראה נגזר מ-negrementer (על פי היוונית
necromanteia, "דרישה אל המתים"), משום
שהתחלת המלה נחשבה לקדומת (השווה את הצורה
המקבילה ingrementer). מילונים מקריבים
gramenter ל-garmenter, gaimenter ("להתאונק"),
מיוזג של השורש הגרמני weh-vai-gai, "אבד",
הפועל lamenter, "לקונן". אבל מסתבר, שאין זה
אלא דימיון צלילים מקרי.

2400 נידה יז.
מילא פרהבא קוטו"ן cotton
כותנה
ראה לעיל מס' 26.

2401 נידה יז.
פקולין קוטו"ן cotton
כותנה
ראה לעיל מס' 26.

2402 נידה יז:
פרקדנית שובינ"א sovine
פרקדנית,
שוכבת על הגב

2403 נידה יט.
חלחן פינוגר"י fenogré ח י ל ב ה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)

2404 נידה יט.
חרת אדרימינ"ט adrement צבע שחור
ראה לעיל מס' 358.

2405 נידה יט.
דיהה פלדי"ש paldes חיוור
אף שכבר ראינו (למשל לעיל מס' 932 ועוד), שאין
להתפלא מצורת יחיד בסימות s- (או -is=-z), היינו
מעדיפים לראות כאן, לפי חוכן הפירוש, צורה של
הפועל palir, paloier ("להחזיר") - אבל אי-אפשר
למצוא בדרך זו הצדקה ל-s הסופית. בלונדהיים
מתרגם "חיוורים", אבל, כפי הנראה, זו פלישת
קלמוס.

המלה הצרפתית חסרה כמילונים. אפשר להסביר אותה בשלוש דרכים: (א) במקום poinçons (מכשיר דוקר), הוא עיקר; (ב) הקטנה מלשון pois (אפונה), כלומר "האפונה הקטנה"; (ג) מלשון peiz (חזה), כלומר "קצה החזה". אולם, בהתחשב עם העובדה, שאף אחד מכתבי-היד אינו גורס כך (פרישט"ש, פומבונ"ש, ובדפוס סונצינו פוציצ"ש), לוי (במילונה, מס' 786) מציע לקרוא, לפי כתב-יד נוסף (בברז'ן) biberon, באותה משמעות.

2422 נידה מזו. **בחלה**
אינקרייזשנט **encreissant** מפריע, נמאס
[encreissant]

רש"י מסביר, שלפועל "בחל" שתי הוראות מקבילות "לגדול" ו"להפריע, להימאס", ירצה להראות אותה הקבלה בצרפתית, בהצביעו על המלה **encreissant**, שמצד אחד משמעותה "מתגדל" (לשון **croistre**, בצרפתית של היום **croître**), ומצד שני משמעותה "להחל, להפריע" (במובן זה צריך לקרוא אולי **engreissant**). כפי הנראה הדמיון בין שני הפעלים הצרפתיים מקרי, ואין מקור השני ידוע - ר' לעיל מס' 873 **engrés** (עז רוח) ומס' 970 **encrés** (מכבדים).

2423 נידה מזו. **זוג**
בטנ"ט **batant** ענבל

2424 נידה מזו: **נישוף**
פריי"ר **freier** לשפסף, להסתחב
ראה לעיל מס' 2 ומס' 1210.

2425 נידה נ. **סטים**
קר"ג **crog** כרכום (קורטם?)
ראה לעיל מס' 323.

2426 נידה נ. **קוצה**
גישד"א **gesde** איסטס, פסטל (צמח, שמשורשו מפיקים צבע)
[guesde]
ראה לעיל מס' 323.

לעיל מס' 334 היה **aisele** פירוש של "מרפק", ומתקבל על הדעת, שגם "מרפק" גם "אציליים" הם מה שאנו קוראים היום מרפק. הדבר בולט במקום זה, כי קשה לדמות את העובר כשכחי-שחיו מונחים על ארכובותיו. רש חשש, שרש"י נמשך אחרי דמיון הצלילים בין "אציל" לבין **aisele**. ולפי זה רק במקום אחד (לעיל מס' 1709) הפירוש **aisele** (בית-השחי) מוצדק, ובשלושה המקומות הנותרים (כאן, לעיל מס' 334 ומס' 2368 - כשבמס' 334 התלמד גורס דווקא "מרפק" ולא "אציל", אולם ייתכן, שהייתה גם גרסה זו בספרו של רש"י) מדובר במרפק (המפורש כשורה **code** לעיל מס' 1934). ור' גם בלונדהיים ב' (ע' 71-72) ובפרט בתוספות דה"מ קיבורה (מנחות לו.).

2415 נידה לא. **נפה**
ו"ן **[van| wan]** רחת
ראה לעיל מס' 448.

2416 נידה לא. **ברור**
קלי"ר **cler** כהיר, טהור, נבחר
ראה לעיל מס' 956.

2417 נידה לז: **תונבא**
אישטורדישו"ן **estordison** עילפון, הלם, מבוכה
ראה לעיל מס' 549.

2418 נידה מב: **קמטים**
קמטים **froncs** פרונצי"ש
ראה לעיל מס' 481.

2419 נידה מזו. **שומא**
ירוא"ה **[verrue] werue** יבלת

2420 נידה מזו. **קמט**
קמטים **froncs** פרונצי"ש
ראה לעיל מס' 481. כאחד מכתבי-היד פרונצי"א **fronce** ביחיד, גרסה המתאימה יותר לנוסח העברי.

2421 נידה מזו. **עוקץ**
פסמות **poisons** פרוצונ"ש

- 2427 נידה נ. **עולשין**
קרישפיל"א créspele [crespele] עולש
ראה לעיל מס' 352.
- 2428 נידה נא. **סיאה**
פוליו"ל poliol סוג של נענה
- 2429 נידה נא. **קורנית**
שדריא"ה sadree צתרה (צמח)
ראה לעיל מס' 434.
- 2430 נידה נא. **מנמר**
טיי"ר tajer להכתים (לעבד שדה
בשיטת כ ח מ י ס,
כלומר ללקט בו פה
ושם)
- 2431 נידה נא. **שבת**
אניי"ד aneid שבת (צמח ריחני)
- 2432 נידה נא: **חימוס**
פיריטר"א piretre בן-חרצית (צמח)
בבלונדיים מודפס בטעות "חימות". ר' גם הצורה
המקבילה peletre (לעיל מס' 1301).
- 2433 נידה נא: **תיאה**
טור"א tore אקוניטון, חונק-הדוב
(צמח ארסי)
באחד מכתבי-היד קוראים: "התיאה. תור"א בל[ע"ו]
ומרה היא מאד", אך ספק רב, אם זה מאת רש"י.
- 2434 נידה נא: **חריע**
קרו"ג crog כרכום (קורטס?)
ר' לעיל מס' 323. כאן, בפעם היחידה, המלה
העברית-הארמית המקבילה לקרו"ג היא "חריע",
אבל רש"י בעצמו מעיר "והוא כרכום".
- 2435 נידה נא: **לבושא**
אישיר"א esjarde קשקשים
מלה הכוללת את כל הקשקשים שעל גוף הדג. היום
נותרה למלה écharde רק המשמעות של "קיסס"
(רסיס של עץ הנכנס בעור או מתחת לציפורן).
- 2436 נידה נד: **ניע**
קר"ק crac ניע, צואת האף
כך מתרגם בלונדיים. וקשה לקבל את דעתו. כי crac
הוא, כמסתבר, חיקוי קול התצאת צואת הנרק, כלומר:
הרוק. הכיח ונממנו נגזר הפועל cracher, "לירוק").
אמנם אין זה יכול להיות רוק סתם, כי המשנה מונה
אח הניע ואת הרוק, אבל אפשר, שמדובר ברוק סמיך
לעומת רוק צלול. ר' פירוש רש"י על "כיתו וניעו"
(כ"ק נ:). על ההכבר הראשון של ניע "ליחת החוטם"
נוסף בסוגריים: "רוק היוצא מתוך גופיה [?] אנג
כח".
- 2437 נידה נה: **ליחה סרוחה**
קויטור"א cuiture כווייה (פצע מזוהם)
- 2438 נידה נו. **זבוגי**
פרוי"ט froit קרפדה
- 2439 נידה נו. **זבוגי**
בו"ט bot קרפדה
לפי דברי רש"י froit ו-bot הם שני שמות של אותה
חיה בפי אנשים שונים, ור' גם boterel. הקטנה של
bot (לעיל מס' 1882). המצייתת כפי הנראה סוג אחר
של קרפדה - אולי יותר קטנה.
- 2440 נידה נו: **צדי הבגד**
יירון"ש jirons כנפי בגד
רש"י מסביר את הארמית "סטרא": "צד הבגד, שיש
שם קמטים ותפירות. שקרין יירון"ש".
- 2441 נידה נו: **מקדיר**
מחלחל trestrest טרישטריש"ט
ראה לעיל מס' 608.

חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד, אבל כנראה, שמקומו כאן, כי אין כל פירוש אחר לזה"ם (ר) הערת המגיה בש"ס וילנא).

2449 נידה סב. צפון
שבו"ן savon סבון
ראה לעיל מס' 1434.

2450 נידה סג. מפהק
אישטינדיילי"ר estendeilier להחממת,
[estendeillier] להשתרע
בדפוסים: השתבש הלעז והפך למלה estrelier (ר)
לעיל מס' 596 ועוד, וכן הוא ב"בית יוסף", כפי
שהובא לעיל מס' 451).

2451 נידה סג. צמרמורת
פריצונ"ש friçons רעדים, צמרמורת

2452 נידה סג: גוסה
בדיילי"ר badeilier [badaillier] לפהק

2453 נידה סה. לולבים
אישקוב"א escove מטאטא
ראה לעיל מס' 430.

2454 נידה סה: עקלים
רדורט"א redorte סורג המחזיק את
הזיתים תחת הקורה
בבית-הבד

2455 נידה סה: שיפא
גליי"ד [glaid] gleid סייפן (צמח)
איננו בכתבי-היד, וספק, אם הוא מאת רש"י. מילוני
הצרפתית של ימי-הביניים מציינים, שמלבד הפרח
הידוע, השם כולל מיני עשבים וקני-סוף.

2456 נידה סו. דימת
פרלידי"ץ parlediz דיבור, רכילות
ר' מילוננו של לוי (מס' 654).

2442 נידה נז: פוליוס
אורדי"ל orel צעיף
מלשון (ר"שליים [של פיסת בד]), כי היה בנד זה
עשוי מחתיכה ארוכה, שנגורה בשולי הבד. אך לוי
במילונו (מס' 619) מביא גם את ההשערה, שמדובר
בצעיף המכסה את הפה (בלטינית os, oris).

2443 נידה נח. קפץ הירך והשוק
יר"ט jaret קפץ, מיתר הברך

2444 נידה נח. טווי
אורדי"ר ordir להשתות (לערוך את
חוטי השתי לקראת
האריגה)

מחבל יותר על הדעת, שהפעול ordir כא לפרש את
הבינוני "המוסך" (הסמוך לו) מאשר את שם העצם
"הטווי", כמו שהוא מפרש "מיסך" בהופעה הקדומה
של המלה (לעיל מס' 282). ואם כן יש לתקן אצל
בלונדהיים.

2445 נידה נח: קילור
אינפלסטר"א enplastre תחבושת
ראה לעיל מס' 1449. בלונדהיים (ב', ע' 154) מציע
לקרוא כאן אפלסטר"א aplastre במשמעות
"משהה".

2446 נידה נח: משפש
פונייש"א punaise פשפש (חרק)
[punaise]

2447 נידה סב. דיהה
פלד"א palde חיוור
חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד, לפי הגרסה
פל"א, שהיא כנראה הצורה המאוחרת pale, אך אינה
מאת רש"י.

2448 נידה סב. רמצא דפרזלא
קרצי"ן crocin וו, אנקול

הלעזים	נידה	ארצר	180
לפלוף	2460 נידה סז.	2457 נידה סז.	
ליחת העיניים	קציד"א chacide	פור"ט port	
טשטקי	2461 נידה סח.	2458 נידה סז.	
כיסא מחקפל	פלדישטו"ל faldestol	פוינטוריי"ש pointures	
יתעלפה	2462 נידה סט:	2459 נידה סז.	
להחעלף	פשמי"ר pasmer	פלימיא"ה flemie	
	ראה לעיל מס' 103.	איזמל (להקזת דם)	

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il